

KAMNIŠKI

TEKSTILEC

glasilo
delovne organizacije

Svilanit

Kovinarska 4 • Kamnik

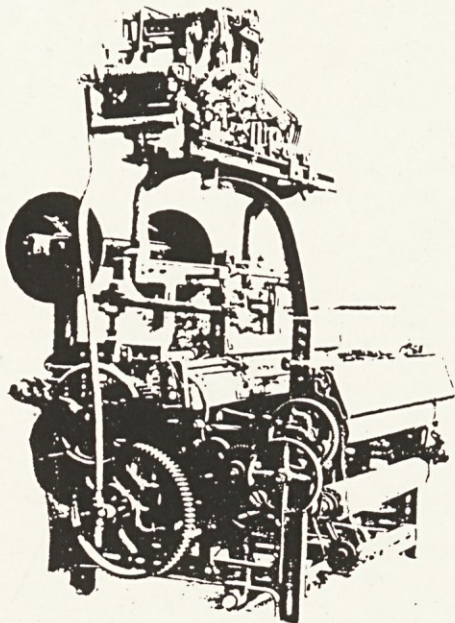
letnik XXIII • leto 1985 • številka

7-8

Vsebina:

Osrednja tema: Mi smo pa doma ostali . . .	1
Proizvodna dogajanja: Giani tkalski stroji – koliko časa še?! Industrijsko računalništvo – tiskarski stroj Famox 3	2
Iz uradnih listov za življenje: Varstvo invalidov	4
Iz dela DPO in društev: Mariji Škapin javno priznanje Kamnika Od aktivne mladinke do družbeno politične delavke Gasilkam odprta vrata za republiško tekmovanje	6
So nagrade za počitniško delo prenizke?	
Naša sodelavca na memorialu Franca Leskovška-Luke	10
Bodica: Kako je sindikat oživel, zaživel, izpolnil želje in izpraznil žepo delavcem neke delovne organizacije	12
Upokojili so se: Lazar Anica, Anton Trebušak in Jože Vrankar	13
Zamujeno nikoli več pridobljeno	14
Za razvedrilo	14
Športne novice: Pomislite, prepedale so šeststuo kilometru!	14
Počitniške drobtinice	20

»KAMNIŠKI TEKSTILEC«
Letnik XXIII, št. 7 – 8 1985
Glasilo delovne organizacije
»SVILANIT« Kamnik
Glasilo urejuje uredniški odbor
Adi Kužnik, Anka Hubad, Zdenka Bricelj,
Jožica Lanišek-Golob, Alojz Jerman
Odgovorni urednik: **Bogo Wiegele**
Tehnični urednik: **Ivana Skamen** in
Andrej Verbič
Naklada: 900 izvodov
Grafična izvedba: **Franjo Jereb – Idrinja**

ŽIVIO!

Počitnikarji iz »Svilanita«, zdaj si pa le oddahnimo! Za nami so vroči dopustniški dnevi, ki niso bili vroči samo zaradi ljubega sončeca, ampak so nas pošteno grele tudi cene, dolge vrste, kolone . . .

Bolj ali manj lepo smo jih preživeli, si odpočili roke, noge in glave (če ne na počitnicah, pa v tovarni) in si nabrali novih moči, se ve, za dolge in puste zimske dni. Za nami so torej razburljivi dnevi, ki so nas močno »ogreli«, mogoče bomo še celo pri premogu profit imeli.

Šalo na stran, saj so pred nami meseci, z nič manj vročimi stresi, pretresi. . . Šola, šola, oh ta nadloga za otroke in starše, nam je do konca osušila listnice, ki so podobne lističem! A to še ni vse!

Ozimnica, ozimnica, jojmene, le od kod naj dobimo denarcev, da kleti ne bodo prazne, same in otožne, da o

Kurjavi, kurjavi sploh ne govorimo. Smo res toliko sladoleda polizali, da bomo za kazen pozimi zmrzovali in za tolažbo avanture z morja prežvekovali?!

Kakorkoli že, če smo se na počitnicah lepo imeli, bomo težave že kako premleli, kot za šalo bomo vse probleme hude reševali, saj energije zanje smo dovolj nabrali!

Osrednja tema

O dopustih – »nedopustniki«

Mi smo pa doma ostali...

Pa sem se uštel! Pričakovala sem, kaj vem kaj, vsekakor pa ne veselih, nasmejanih obrazov svojih sogovornic. O žalosti, razočaranju, nesrečnih vzdihljajih, hrepenenju – ni ne duha ne sluha!

Ko sem zrla v vedre oči sodelavk, ki so ali bodo svoje počitnice preživele daleč proč od morja in sonca, nepopisne gneče domačih in tujih turistov, slanih cen, mi je postalo jasno kot beli dan, da je v naši sredini kar precej delavcev, ki jim do »drage morske kuhinje« ni ali se ji prav lahko odpovedo za kako leto ali dve, če je potrebno dopust in denar nameniti kam drugam.

Če ne verjamete, preberite prispevek do konca!

Mar nam je za morje

Sušnikova Marija iz konfekcije frotirja s svojo hčerkico Sabino in boljšo polovico Miranom preživlja prosti čas, ki ga sicer zaradi dela na polju ni prav veliko, v planinski koči moževih staršev. Sabina ima 4 leta, pa morja še ni videla, a se ji ob pripovedovanju drugih otrok o morskih zgodah in nezgodah zaenkrat še nič ne toži po njem. Silno uživa v planinah, rada ima krave... Za »nabiranje« lepe rjave barve Marija ne rabi posebnega časa, saj si jo nabere kar mimogrede, ko dela na polju. Marija je že bila na morju, pa dalj od namakanja nog ni prišla. »To lahko počnem tudi v domačem čeburu za hišo,« pravi Marija in se prešerno nasmeje. Nalezljiv smeh me do konca prepriča, da počitnice ob morju pravzaprav niso mesto za vsakogar, ki si želi počitka.

Regres za dopust se je že zdavnaj izgubil med gospodinjskimi izdatki, dopust je že šel v glavnem za poljska dela, kakšen dan pa ga bo s svojimi preživela v planinskem raju. Za konec je še veselo pristavila, da zaenkrat še ne namerava delati konkurence pri razporejanju počitniških kapacitet tovarne.

Navezani na dom

»Pred leti smo že bili na morju, pa se nismo nič kaj dobro počutili. Sli smo predvsem zaradi otrok.« Tako je pripovedovala Erzarjeva Slavka, šivilja iz konfekcije, ki je za skromnim nasmeškom še povedala, da je silno naveza-

na na dom. Že od otroških let je tako in dobro se spominja enih svojih redkih počitnic od doma, ko se ji je skoraj svet »podrl« in bi jo od žalosti skoraj »pobralo«; sestra je šla na počitnice na morje, njej pa so bile namenjene v Novi Štifti, da bi se ji ne godilo slabše kot sestri. K sreči počitnice niso trajale dolgo, zato se Slavki svet ni podrl, nikoli več pa ni spraševala, zakaj gre sestra na počitnice, ona pa ne...

Slavka bo tako svoj dopust pokoristila doma; nekaj namesto »bolniške« ali nege, kakšen dan za šivanje, za skromen vrtiček, ki ga imajo, pa dopusta ne rabi. V veselje ji je, da svojima hčerkicama kaj lepega zašije, sem pa tja pa priskoči na pomoč tudi mami, ki prav tako šiva.

Moža Jureta vleče v gore, zato Slavka pravi, da na počitnice v planine bodo še šli, čeprav si starejša Mateja kdaj pa kdaj le zaželi morja. Ko bo večja, bo že šla, zdaj pa preživlja počitnice kar doma ali pri stari mami, pa se nič ne pritožuje.

Drugačne počitnice samo letos

Malijeva Majda bo letos, kot sama pravi, izjemoma izkoristila svoje počitnice daleč proč od morja – v Rogaški

Slatini, kjer bo z najmlajšim Lukom koristila preventivno okrevanje.

Sicer pa Majda pravi, da so otroci »nori« na morje; tudi sama preživlja počitnice zelo rada nekje ob mokrem veljaku, mož Milan pa je družinska izjema. Zaradi nemirnega duha komajda zdrži sedem ali deset dni z njimi; to mu uspe le ob kupu stripov in znancev, ki jih sreča prav vsepovsod, če pa ne, si jih pa poišče.

Kljub temu, da Malijevi zidajo, Majda meni, da gradnja hiše ni tako pomembna, da bi se odpovedali prepotrebemu dopustu, počitnice na morju pa so idealna prilika, da so starši in otroci več skupaj. Na počitnice hodijo vsako leto, odpovedali se jim niso niti, ko je bila starejša hčerka stara 5 mesecev. S starim spačkom so jo mahnili na Hvar in preživeli enega najlepših dopustov.

Letos bo družina Mali izjemoma torej preživela svoje počitnice: mamica in sinko v toplicah, starejši dekleti s teto v Umagu, ata pa bo užival doma, brez skrbi za dolgočasjem in iskanjem novih znancev...

Družina Mali, lepo se imejte!

Polje, kdo bo tebe ljubil?

Remsovi Marjani ni treba daleč, da bi uživala v lepi okolici; kamorkoli jo ponese pogled z domačih polj, povsod sama krasota. Marjana živi s svojo družino v Palovčah, ki se dvigajo nad Kamnikom, proč od mestnega hrupa, bližje soncu in oblakom. Zato se Marjana do mile volje lahko naužije sonca, miru in čistega zraka, če ima le čas zato.

»V naši vasi večina odraslih in otrok preživi počitnice na poljih, redki gredo na morje. Naš fant je kot 5-letni nadebudnež šel v kolonijo. Prvič in zadnjič, saj ga ni, ki bi ga lahko še spravil od doma! Vsi smo zelo navezani na dom, pa tudi vajeni nismo hoditi od doma,« pripoveduje Marjana veselega obraza. Nekatera dela in skrbi v življenju na kmetiji ni mogoče odložiti niti za teden dni, zato je odhod od doma skoraj nemogoč.

Seveda je dela na kmetiji vedno dovolj in za razmišljanje o počitku niti časa ni! Vendar to še ne pomeni, da bi bili zaradi tega slabe volje, zagrenjeni. Nepopisno zadovoljstvo človek doživlja ob pogledu na rodovitna polja,

shranjeno seno v kozolcu. Edino »razkošje«, ki si ga Marjana privošči, je nedeljski popoldanski počitek: z otroci kakšno urico zadrema, pa se ji zdi, da je kot prerोजना!

Marjana si včasih želi, da bi šli zaradi otrok na morje, a vedno ostane le pri željah. »Verjetno bi ta mala dva najbolj uživala, saj jih pri kopanju doma komajda dobim iz bane!«

Sicer pa je Marjana morje že videla. Ve, da je moko, modro in slano! Ko je hodila v četrti razred, je bila v šolski koloniji. Spominja se, da je bilo domotožje nepopisno, najbolj pa jo je čudilo, da pri tako strašansko veliko vode ni niti kapljice pitne vode...

Letos je tako naneslo,

pravi Vera Čebulj iz šivalnice, ki bo letos ostala na počitnicah kar v Šmarci, 99 d. »Hišna samouprava« je letos namreč odločila, da gresta hčerki sami na morje: starejša s sošolkami, mlajša v šolsko kolonijo, mama Vera pa pravi, da bo teden dni dopusta koristila, ko se bosta puncji vrnili domov. Vera kakšnega posebnega razloga, da se je morju letos odpovedala, ni našla. »Tako je naneslo,« pravi, 27 dni dopusta pa ji tudi ne bo problem izkoristiti, saj ga je nekaj tako ali že »podrobila«. Regres za letni dopust je »šel« za hčerkino kolonijo, no, ker pa bo Vera del dopusta preživela kar na vrtu in med lonci, izdatki za njeno počitnikovanje ne bodo previsoki.

Vera je mnenja, da je v tovarni za dopusta željne delavce kar dobro poskrbljeno, kakšna garsonjera na morju ali v toplicah pa le ne bi bila odveč.

Smo hišico zidali...

Snežno bela polt naše sodelavke Marije Palma iz komerciale že na daleč oznanja, da se letos ni kaj dosti nastavljalja sončnim žarkom. Marija smeje pravi, da res ni imela kakšnih posebnih težav z opeklinami, niti ni bila ena čakajočih v dolgih vrstah v trgovinah, niti se ji ni bilo potrebno jeziti zaradi »razigranih« gostov, ki svojo, sicer kar prijetno lastnost kažejo ob nepravem, nočnem času.

Nasprotno, Marija je s prijetnimi občutki nad opravljenim delom pri gradnji hiše staršev (ki bo nekoč tudi njen domek) zvečer utrujena, a na moč zadovoljna legla k počitku skoraj s »kurami«, blažen mir pa ji spanca ni kalil do naslednjega jutra.

Sicer pa je Marija del počitnic namenila tudi počitku doma in kolesarjenju, za dva, tri dni pa bodo šli tudi pogledat morje in sonce, za katerega pravi, da je na morju čisto drugačno...

No, Marija tega čisto ne verjame, koristno »zapraavljen« dopust pa ji je bil letos v veliko zadovoljstvo.

Kadarkoli se pogovarjamo o počitnicah in dopustih, imamo skoraj vedno

v mislih idiličen počitniški kraj ob morju, kjer se bomo do sitega in mokrega naplavali, nalizali sladoleda, pobarvali kot zamorci in počeli vse norčije, za katere doma ni možnosti in časa. Redko kdaj pomislimo na nepopisno gnečo, ki nas neprijetno preseneti že prve ure dopusta, ko se podajamo v goste morju – na cesti, kasneje v kampih, hotelih, trgovinah, gostiščih. Ne pomislimo niti na to, da bomo imeli morda glasne sosede, ki se veselijo pozno v noč, zjutraj pa o njihovem razpoloženju ni niti sledu in so jezni na otroke, ki jim pač ni do opoldanskega poležavanja! Ne pomislimo tudi na umazanijo, neprijaznost gostinskih delavcev in še na tisoče drobnih stva-

ri, ki nam lahko temeljito »razjedajo« dopust!

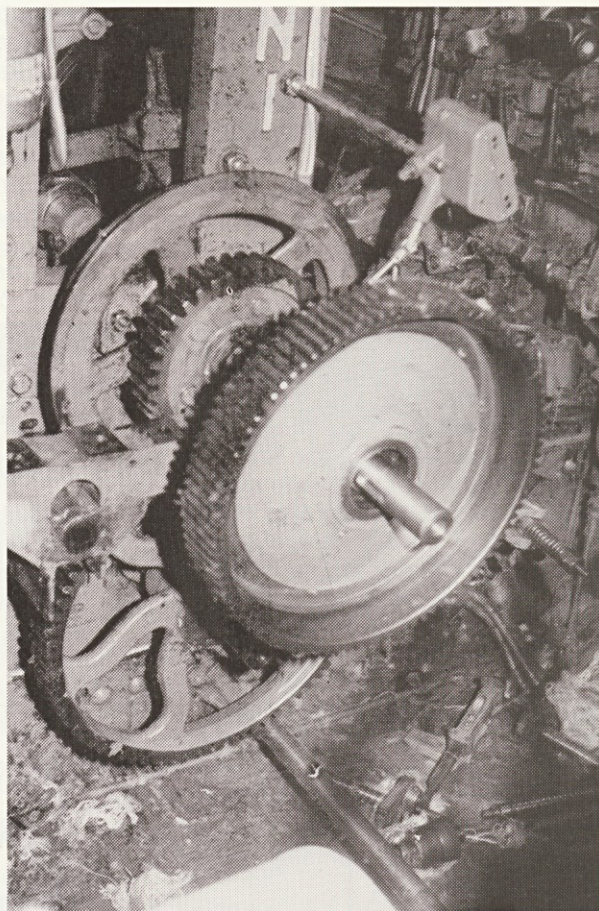
Taki smo: z velikimi potovalkami dopustniške krame in želja odhajamo za nekaj dni v dopustniško »MEKO« in kar nekako pomilovalno gledamo na vse tiste, ki ostajajo doma?!

Po razgovoru z mojimi sodelavkami sodeč bi lahko dejali, da ostajajo doma v glavnem le tisti, ki si to želijo in jim za ves cirkus, ki bi mu včasih težko rekli počitnice ali oddih, pač ni! Zato so pomilovalni pogledi odveč in nam jih marsikdaj, otovorjenim in nervoznim, lahko upravičeno vračajo, ko se odpravljamo na DOPUST!?

Ivana Skamen

Proizvodna dogajanja

GIANI TKALSKI STROJI – KOLIKO ČASA ŠE?!

Ob pregledu zastojev tkalskih strojev in ob razmišljanju, kako bi še lahko povečali proizvodnjo, ugotavljamo, da je največ okvar na Giani statvah. Ko se vprašamo ZAKAJ, je odgovor za 58 Giani statev kot na dlani:

- prve so bile nabavljene leta 1964, zadnje od njih montirane 1969. leta
- zadnjih pet let teče ponoči samo 10 Giani strojev, pa je kljub temu mesečno vsaj po eden od njih v remontu
- zanje je značilno, da imajo veliko različnih mehanizmov oziroma strojnih delov in je remont težje napraviti in tudi priprava za remont je težja kot pri drugih (brežčolničnih) statvah.

Kakšna je priprava za remont?

Zaradi stečaja italijanske firme Giani so v tkalnici primorani za vse rezervne dele in mehanizme iskati domače izdelovalce, na izdelavo rezervnih delov pa čakajo od 3 mesecev do enega leta. Vse to v primeru, če vnaprej planirajo remont Giani stroja, vendar pa je v zadnjih letih vse več nepredvidenih okvar, ki jih spravljajo v še večjo zadrego.

Kljub planiranju vse večjih denarnih sredstev za velika popravila, pa se le-ta še vedno prekoračujejo prav na račun Giani strojev. Iščemo tudi kvali-

tetnejše dobavitelje rezervnih delov, kajti kljub reklamacijam, so obdelave in odlitki še vedno slabi.

V zadnjem času se razmišlja o tem, da bi pri Giani strojih zamenjali večino mehanizmov razen ogrodja, da bi »vzdržali« še nekaj let, vendar se moramo zavedati, da bodo še vedno obratovali samo s 135 obrati/minuto, kljub temu, da bodo obnovljeni.

Od 3. 1. 1985 do 10. 6. 1985 so remontni skupini vzdrževanja javili 183 okvar mehanizmov, od tega kar 167 okvar na Giani strojih in vse ostale na Sauer, Günne strojih ter na snovalih in škroobilnem stroju.

Najpogostejše okvare na Giani strojih odpadejo na pogon oziroma sklopke (32 primerov), nato sledijo okvare pogonskih zobnikov kolenčaste in udarne gredi (23 primerov), odmik bila (15 primerov), pogona žakarda (10 primerov) ter kolenčaste gredi (8 primerov).

Osnovni vzroki za pogoste okvare omenjenih mehanizmov

1. Pogon stroja – sklopka (dobavitelj Rapid Koprivnica)

– slaba kvaliteta litine in netočna obdelava, kar povzroča hitro obrabo in otežuje kvalitetno montažo na stroj

– izrabljenost kolenčastih gredi na mestu, kjer je z zagozdo pritrjena sklopka in povzroča necentričnost, večjo obrabo in lome kolenčastih gredi

2. Pogonski zobniki kolenčaste in udarne gredi (dobavitelj Interprogres Zagreb)

– zelo slaba kvaliteta litine in odstopanje od predpisanih toleranc pri obdelavi, kar se kljub večkratnim reklamacijam ne odpravi

– pri teh zobnikih pride do lomov posameznih zob ali popustitev zobnika na zagozdi, kar pogojuje tudi večkratno menjavo glavnih drsnih ležajev

3. Odmik bila

– vsi deli so domače izdelave, ki pa niso enakovredni originalnim

– obraba ležajev osovine, kjer je po konstrukciji precej otežkočeno kvalitetno mazanje

– otežkočena je nabava kvalitetnega svetlovlječnega materiala za osi odmika bila

4. Pogon žakarda (dobavitelj pogonskih zobnikov Rapid Koprivnica)

– hitra obraba ležajev pogonskih in stožčastih zobnikov

– obrabljenost utorov pogonskih gredi žakarda

– obraba pesta pogonskih zobnikov
– obraba kolenčastih gredi na mestu, kjer je pritrjen pogonski zobnik

5. Bilo stroja

– rezervnih bil za zamenjavo ni, zato je treba obnavljati obstoječe

– lomi bila

– izrabljenost drsnih ležajev gibanja bila

– lomi noge bila

6. Kolenčasta gred

– že iz zgoraj omenjenih vzrokov je precej lomov kolenčastih gredi, poleg tega pa so v večini že zavarjene in popravljene v mehanični delavnici

– zamenjava kolenčaste gredi pa povzroči na stroju največ zastoja, saj je potrebno stroj skoraj popolnoma razstaviti, zavariti gred, jo obdelati in ponovno zmontirati.

Poleg zgoraj navedenih okvar, ki so povzročale večje zastoje, je bilo še več lomov drugih mehanizmov, kot

so: obrabe drsnih ležajev, zaribavanje strojev, ojnice bila, čolničkove skrinjice, števcji obratov, zavorno kolo, seki- rice . . . itd.

Op. avtorja:

Giani tkalski stroji so prav gotovo že več kot odslužili in je prav, da v najnovejših razvojnih programih do leta 2000 v TOZD Frotir vključujemo postopno zamenjavo teh strojev z novejšimi pred graditvijo novih proizvodnih objektov. Žal so dobri, zlati časi nabave nove opreme minili . . .

Sestavila:
Urankar Jani
Hubad Anka

INDUSTRIJSKO RAČUNALNIŠTVO – TISKARSKI STROJ FAMOX 3

V prejšnji številki smo s sliko predstavili elektronski tiskarski stroj Soabar za tiskanje etiket. Podoben elektronski tiskarski stroj za tiskanje etiket je sedaj že v šivalnici; je švicarske firme KIMBALL Systems po ameriški licenci, imenovan FAMOX 3 z možnostjo 48 k bytov in programiranjem v BASIC računalniškem jeziku. Prvič je bil v Jugoslaviji predstavljen na sejmu Oprema 85 v Ljubljani letos aprila in je bilo zanj precej zanimanja že na samem sejmu.

Tiskarski stroj deluje po principu hišnega računalnika z ekranom, ki je povezan s tiskarskim strojem in spomin-

skimi enotami v računalniku, obstaja pa tudi možnost priklopa kasetofona s posnetimi programi na kasetah.

Osnovne karakteristike stroja

Kot vsi veliki sistemi računalnikov, je tudi tu princip enak: eno je strojna oprema »hardware« in drugo – programska oprema »software«. Brez programa v računalniku ni tiskanja. V naši delovni organizaciji je bila dogovorjena enotna kartonska etiketa za brisače, plašče in ostale izdelke TOZD Svile in zanjo tudi izdelan program, ki ga je švicarski zastopnik na

demonstraciji meseca julija v RAŠICI delno korigiral in v naši prisotnosti izvedel prenos računalniškega programa z mini diskete na ploščice -CHEEPE. Predstavniki firme KIMBALL je na demonstraciji izdelal še dva računalniška programa za samolepilne etikete, katerih odtisi na sedanjih mehaničnih tiskarskih strojih niso bili dovolj kvalitetni. Tako imamo trenutno 3 računalniške programe, obstaja pa možnost izdelave glede na kapacitete računalnika še 3 do 4 računalniških programov, seveda izdelanih v Švici in proti manjšemu plačilu. V teh programih smo predvideli največje možnosti števila spremenljivk, tako da lahko programi zadoščajo za daljše obdobje in da jih ni potrebno spreminjati.

Prednosti elektronskih v primerjavi z mehaničnimi tiskarskimi stroji

Mehanski stroji: Nanos tiskarske barve, kontrola odtisa, popravek odtisov, odstranitev viška barve; dalje ročno vnašanje vsake črte oziroma številke s pinceto v utore tiskarskega stroja, neenakomernost odtisa na listku, vse to so slabosti mehanskih tiskarskih strojev. Delavcu na tiskarskem stroju in njegovemu občutku je prepuščena oblika in forma etikete, estetski izgled, kvaliteta odtisa, s tem da tudi škart zaradi premika vrst ali kvalitete odtisa ni zanemarljiv.

Elektronski stroji: Izgled in kvaliteta odtisa nista prepuščena posamezniku: oblika, dolžina etikete je določena že z računalniškim programom; na ekranu se s pozivom ustreznega programa pokaže ustrezna etiketa in na tastaturi računalnika (podobno kot na pisalnem stroju) se vnašajo črke in številke – spremenljivi podatki za etiketo. Podajanje etiket je določeno s fotocelico, tiskanje samo pa se izvede preko ukaza na tastaturi. Vmes, ko se tiskajo etikete, se na tastaturi in na ekranu že lahko pripravljajo podatki –spremenljivke za novo etiketo. Kvaliteta odtisa je neoporečna, ker je tiskanje izvedeno po principu »pikčaste« pisave kot pri tiskalnikih računalniških sistemov preko barvne kasete. Čas vnosa podatkov je kratek in enostaven, prav tako posluževanje stroja; potrebno je le poznavanje nekaterih karakterističnih tipk na tastaturi računalnika za »ukaze« spominskim enotam v računalniku.

Edina pomanjkljivost teh strojev je nekoliko manjša kapaciteta tiskanja v primerjavi z mehaničnimi stroji, kar je pogojeno s sistemom tiskanja tiskarske glave. Hitrost tiskanja števila enot je odvisna od števila podatkov: več podatkov – tiskanje počasnejše, manj podatkov – tiskanje hitrejšo.

Možnosti tiskanja tekstilnih etiket

Strokovnjaki tovarn Rašica, Almira, Universale in PIK Tozd Vezenina Maribor so na skupni demonstraciji teh strojev v Rašici ugotovili, da jim elektronski tiskarski stroj FAMOX 3 nudi idealne možnosti tiskanja tekstilnih vsivnih etiket zaradi maloserijske izdelave modelov, raznovrstnosti mešanice materialov, velikostnih števil ter vrste in namembnosti njihovih izdelkov. Njihova izvozna naročila pogojajo tudi samo 20 modelov od velikostne številke v določenem surovinskem sestavu, vemo pa, da pri dobavitelju etiket tako majhnega števila etiket sploh ne morejo naročiti. Za Svilanit tiskanje tekstilnih etiket ni primerno, ker je obstojnost tiskarske

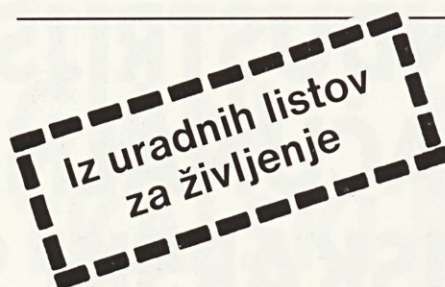
barve na etiketi (za pranje) samo do 60°C, medtem ko se za nas zahtevajo večje obstojnosti.

Pogled naprej

Elektronski tiskarski stroj Famox 3 je torej pričetek uvajanja računalništva v sodobno konfekcijsko in oblačilno industrijo. Čas, ki prihaja, bo temeljil na nadaljnjem razvoju računalniške tehnologije in vse večjega uveljavljanja računalnikov v vse delovne procese. Vprašanje je le, kdaj se bomo soočili s tem in si pridobili ustrezna znanja in izkušnje.

Torej začetek pridobivanja izkušenj je pred nami z novim Famox 3 tiskarskim strojem.

Hubad Anka

VARSTVO INVALIDOV

Nesreče pri delu in izven dela, poklicne in druge bolezni ter drugi vzroki pri delavcu pogosto zmanjšujejo njegovo delovno zmožnost, velikokrat tudi do takšne stopnje, da ne more več opravljati svojega dela in dosegati pričakovanih rezultatov dela. Delavčev interes in tudi interes delovne organizacije in širše družbene skupnosti pa je, da delavec s preostalo delovno zmožnostjo sodeluje v proizvodnem procesu glede na svojo zmožnost in glede na zaščito, ki jo pozitivna zakonodaja daje delavcu z zmanjšano delovno zmožnostjo oziroma invalidu.

Zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Ur. list SFRJ št. 23/82 in 77/82) določa definicijo invalidnosti in zmanjšane delovne zmožnosti takole:

/33. člen Zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja/

»Invalidnost po tem zakonu je podana, če nastane pri zavarovancu zaradi trajnih sprememb v zdravstvenem stanju, ki so posledica poškodbe pri delu, poklicne bolezni, poškodbe izven dela ali bolezni, katerih ni mogoče odvrniti z zdravljenjem ali z ukrepi medicinske rehabilitacije, zmanjšanje ali izguba delovne zmožnosti za dela oziroma delovne naloge, na katere je bil razporejen in jih je opravljal pred nastankom invalidnosti ter za dela oziroma delovne naloge v temeljni organizaciji, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni sposobnosti.

Zmanjšanje delovne zmožnosti je podano, če zavarovanec ni več zmožen z normalnim delovnim naporom, ki ne ogroža njegovega zdravstvenega stanja, opravljati poln delovni čas delo oziroma delovnih nalog, po katerih se po prvem odstavku tega člena ocenjuje invalidnost.

Preostala delovna zmožnost je podana, če lahko zavarovanec, pri katerem je ugotovljena zmanjšana delovna zmožnost, najmanj polovico polnega delovnega časa opravlja dela oziroma delovne naloge, na katere je bil razporejen in jih je opravljal pred nastankom invalidnosti ter dela oziroma delovne naloge, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljenimi delovnimi izkušnjami, ali če lahko po poprejšnji prekvalifikaciji ali dokvalifikaciji ali brez prekvalifikacije ali dokvalifikacije opravlja poln delovni čas druga dela oziroma delovne naloge.

Izguba delovne zmožnosti je podana, če zavarovanec ni več zmožen za delo.«

Ob določitih tega člena velja poudariti to, da se invalidnost, zmanjšana delovna zmožnost oziroma preostala delovna zmožnost ugotavlja pred invalidsko komisijo in delavec uveljavlja te pravice po pravnomočnosti sklepa. Delavci v TOZD pa so v skladu z zakonom, SaS o združevanju dela delavcev v TOZD, družbenimi dogovori in SaS dolžni zagotoviti varstvo delovnih invalidov in drugih invalidnih oseb s tem, da jim zagotovijo prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo ter dela in

naloge, na katerih bodo lahko delali po prekvalifikaciji oziroma dokvalifikaciji.

/142. člen Zakona o delovnih razmerjih/:

»Delavec, pri katerem nastopi invalidnost, ima pravico opravljati svoje oziroma drugo ustrezno delo, če ga lahko opravlja glede na preostalo delovno zmožnost brez prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije.

Za delavca, ki mu je zmanjšana zdravstvena ali delovna zmožnost in je z rehabilitacijo usposobljen za določeno delo, se šteje, da je zmožen za delo, za katero je z rehabilitacijo usposobljen.«

Z dopolnitvijo zakona o delovnih razmerjih in izpeljanimi samoupravnimi akti SPIZ je bilo določeno tolmačenje SVOJEGA oziroma DRUGEGA ustreznega dela.

Za svoje delo se smatra delo, ki ga je delavec opravljal pred nastankom invalidnosti oziroma zmanjšane delovne zmožnosti in vsa tista dela, ki bi jih delavec lahko opravljal glede na svojo strokovno izobrazbo in z delom pridobljenimi izkušnjami, torej je SVOJE DELO tudi delo, ki je lahko nižje ovrednoteno, če le ustreza delavčevi strokovni izorazbi oziroma z delom pridobljenim izkušnjam.

Invalidnost pa je podana poleg trajne zdravstvene okvare le, če v TOZD oz. OZD ni del in nalog, ki bi jih šteli za SVOJE DELO. V kolikor pa ta so, se pri delavcu ugotovi le neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti ali spremenjena delovna zmožnost.

V prvem primeru (invalidnost) gre do delavcu sredstva zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu iz sredstev SPIZ, v drugem in tretjem primeru pa v skladu z določili statuta SPIZ in samoupravnih splošnih aktov DO iz sredstev delovne organizacije.

/143. člen Zakona o delovnih razmerjih/:

»Da se omogoči delavcu iz prejšnjega odstavka uspešno opravljati ustrezno delo in da se mu omogoči dosegati delovne uspehe v skladu z njegovo delovno zmožnostjo, je dolžna temeljna organizacija z ustreznimi sredstvi in pripomočki takemu delavcu ustrezno prirediti delovne naprave in priprave ter delovno okolje, kjer naj bi delavec opravljal svoje delo, preden je nanj dokončno razporejen.«

Zakon obvezuje TOZD, da delavcu invalidu priredi delovno mesto tako, da mu omogoči opravljati dela in naloge glede na njegove psihofizične sposobnosti, v kolikor pa to ni možno, pa ima invalid pravico do del in nalog, ki

jih glede na zdravstveno stanje lahko opravlja. Zaščita invalida do opravljanja primernih del in nalog v TOZD je izražena na več načinov in sicer:

– v kolikor so v TOZD dela in naloge, ki bi jih invalid lahko opravljal, pa zanje ni usposobljen, mu je to TOZD dolžna zagotoviti z dokvalifikacijo ali prekvalifikacijo. V času čakanja na prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo paima invalid tudi pravico do denarnega nadomestila v skladu s samoupravnim splošnim aktom;

– če v TOZD ni prostih del in nalog, ki bi jih invalidni delavec lahko opravljal, ima invalidni delavec pravico razporeditve na dela in naloge, ki jih opravlja drugi delavec, temu delavcu pa je TOZD dolžna zagotoviti druga dela in

naloge, glede na njegovo strokovno usposobljenost;

– kadar invalidnemu delavcu ni možno zagotoviti primernih del in nalog niti s preureditvijo delovnega mesta, prerazporeditvijo, dokvalifikacijo ali prekvalifikacijo, je TOZD po zakonu dolžna zagotoviti primerna dela v drugi TOZD oziroma celo v drugi DO, kar se sklene s posebnim sporazumom obeh organov upravljanja. Za čas čakanja na prekvalifikacijo ali drugo ustrezno delo ima delavec v skladu s 66. členom pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za OD in skupno porabo pravico do nadomestila OD v višini 80%, ki ga je prejemal v koledarskem letu pred nastankom invalidnosti.

Pri obravnavi problematike invalidov, delavcev z spremenjeno delovno zmožnostjo in delavcev, ki jim grozi neposredna nevarnost za nastanek

invalidnosti, velja poudariti, da je glede na zaščito, ki jo uživajo po zakonu, potrebno upoštevati zakonska določila in samoupravno dogovorjene postopke.

Postopek za priznanje invalidnosti na predlog lečečega zdravnika oziroma medicine dela priznava invalidska komisija in delavec lahko uveljavlja te pravice po pravnomočnosti sklepa. To je potrebno poudariti zato, ker v praksi prihaja do težav, ker je delavčevo zdravstveno stanje slabše že pred izdajo sklepa oziroma določbe in se išče primerne rešitve s prerazporeditvijo na druga dela. V kolikor je delavec pri tem razporejen na druga dela z nižjo analitsko ocenitvijo, se lahko zgodi, da ne bo prejemal razlike oziroma nadomestila v delovni organizaciji, ker bo pred invalidsko komisijo ugotovljeno, da delavec opravlja delo, ki ustreza njegovi preostali delovni zmožnosti. Prerazporeditev na drugo delo ob priporočilu zdravnika je lahko tako le začasno, brez ustrezne odločbe, seveda pa včasih tudi zdravnik težko oceni, ali bo pri delavcu priznana invalidnost ali spremenjena delovna zmožnost, pa ga TOZD ne more in ne sme premeščati na druga dela, če se pred invalidsko komisijo ne ugotovi, da so dela in naloge za delavca primerne. V primeru ugotovljene invalidnosti delavec uveljavlja razliko osebnega dohodka pred Skupnostjo pokojninsko invalidskega zavarovanja, v primeru spremenjene delovne zmožnosti pa v temeljni organizaciji.

/68. člen Pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo:

»Delavec s spremenjeno delovno zmožnostjo oziroma podano neposredno nevarnostjo za nastanek invalidnosti, ki je razporejen na drugo delo, na katerem prejema nižji osebni dohodek kot ga je prejemal na prejšnjem delu, ima pravico do nadomestila zaradi manjšega dohodka na drugem delu ob naslednjih pogojih:

– da ima delavec najmanj 15 let delovne dobe v delovni organizaciji oziroma da ima najmanj 20 let skupne delovne dobe, od tega najmanj 5 let v DO in delavka najmanj 10 let delovne dobe v DO oziroma da ima najmanj 15 let skupne delovne dobe, od tega najmanj 5 let v DO.«

Delavci v TOZD in DO del sredstev za osebne dohodke solidarno združujejo za nadomestila delavcem z zmanjšano delovno zmožnostjo, delavec oziroma delavka pa pridobi pravico do teh nadomestil po določenem času v delovni organizaciji.

/69. člen Pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo/:

»Stopnjevanje višine nadomestila osebnega dohodka zaradi prerazporeditve na drugo ustrezno delo:«

Pogoj		
Delavka 10 let v DO	Delavec 15 let v DO	% nadomestila
10 let	15 let	70 %
11 let	16 let	72 %
12 let	17 let	74 %
13 let	18 let	76 %
14 let	19 let	78 %
15 let	20 let	80 %
16 let	21 let	82 %
17 let	23 let	84 %
18 let	23 let	86 %
19 let	24 let	88 %
20 let	25 let	90 %
21 let	26 let	92 %
22 let	27 let	94 %
23 let	28 let	96 %
24 let	29 let	98 %
25 let	30 let	
in več	in več	100 %

Pogoj		
Delavka 15 let skup. del. dobe (5 let v DO)	Delavec 20 let skup. del. dobe (5 let v DO)	% nadomestila
15 let	20 let	70 %
16 let	21 let	73 %
17 let	22 let	76 %
18 let	23 let	79 %
19 let	24 let	82 %
20 let	25 let	85 %
21 let	26 let	88 %
22 let	27 let	91 %
23 let	28 let	94 %
24 let	29 let	97 %
25 let	30 let	
in več	in več	100 %

Višina nadomestila zaradi prikrajševanja pri OD na drugem delu je odvisna od pogoja delavčeve delovne dobe v delovni organizaciji oziroma skupne delovne dobe. Delavka, ki ima 10 let delovne dobe in delavec s 15 leti delovne dobe v delovni organizaciji pridobi pravico do 70% nadomestila v razliki OD in se mu letno stopnjuje tako, da 10 let pred upokojitvijo doseže polno nadomestilo, delavec oziroma delavka z najmanj 5 let delovne dobe v DO in 20 oziroma 15 let skupne delovne dobe si to pravico pridobi v enaki višini, vendar jo glede na izpolnjevanje pogojev za upokojitev lahko prejema krajši čas kot delavec z daljšo delovno dobo v DO. V obeh primerih pa 10 let pred upokojitvijo pridobiva pravico do polnega nadomestila razlike v osebnem dohodku.

V razmišljanjih o ureditvi zaščite delavcev – invalidov, delavcev z spremenjeno delovno zmožnostjo in delavcev, ki jim grozi neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti, velja poudariti, da delavec dokazuje delovno zmožnost pred invalidsko komisijo

in se mu ta priznava z odločbo invalidske komisije. V primerih invalidnosti uveljavlja pravice do nadomestila pri Skupnosti pokojninsko invalidskega zavarovanja, če pa gre za spremenjeno delovno zmožnost oziroma neposredno nevarnost za nastanek invalidnosti, pa to uveljavlja v OZD. Reševanje te problematike je v praksi povezano z vrsto problemov, od primernosti del in nalog in danih možnosti, pa do ureditve vseh formalnih postopkov, ki trajajo tudi do leto dni. V tem času mora biti primerno sodelovanje med delavcem, delovno enoto, kadrovsko-socialno službo, zdravnikom, Skupnostjo pokojninsko invalidskega zavarovanja in invalidsko komisijo, uveljavljanje pravic in nadomestil pa se lahko prične šele po dokončnosti odločbe oziroma sklepa.

Da so delavci – invalidi, delavci z spremenjeno delovno zmožnostjo in delavci, ki jim grozi neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti v naši družbi dejansko zaščiteni, govori tudi določilo zakonodaje, da ima delavec v času čakanja na prekvalifikacijo oziroma ustrezno delo pravico do nadomestila osebnega dohodka in da v primerih, ko dela in naloge, ki so primerne za delavca invalida, zaseda zdrav delavec, ima invalid pravico do prerazporeditve na ta, sicer zasedena dela in naloge. V obeh navedenih primerih gre za sicer skrajne ukrepe oziroma možnosti, vendar z zagotovitvijo, da se problem invalidov in delavcev z zmanjšano delovno zmožnostjo reši v čim krajšem času in na najprimernejši način.

Bogo Wiegele

Mariji Škapin javno priznanje Kamnika

Na predlog družbeno-političnih organizacij v Delovni skupnosti skupnih služb je občinska skupščina ob prazniku občine Kamnik podelila javno priznanje tov. Škapinovi za dolgoletno prizadevno delo in aktivnost v samoupravnih organih.

»Zelo sem bila presenečena, prijetno presenečena, ko sem zvedela za priznanje. Kaj takšnega res nisem pričakovala. To priznanje nekako zaokrožuje zaključek mojega dela. Mislim pa, da je v Svilanitu še nekaj delavcev, ki so vrsto let marljivo delali in se vključevali v samoupravno in družbeno-politično življenje in bi si prav tako zaslužili takšno ali podobno priznanje,« je rekla Marija ob najinem kramljanju o Javnem priznanju, ki ji je bilo podeljeno ob občinskem prazniku na predlog družbeno-političnih organizacij v DSSS.

Zamisel o poteku razgovora je splahnela, ko so se nizale misli o njenem prihodu na delo v Šmarco, o tem, kako se je delalo nekoč, o tem, kakšna je razlika v samoupravljanju pred leti in danes.

»Delala sem v pisarni, toda če je bilo potrebno prijeti za drugo delo, je bilo pač treba, ker se je delo moralo opraviti. Nihče ni niti pomislil, če je to tudi njegovo delo, o tem, ali je to zapisano v opisu del in nalog, ni nihče niti razmišljal. Predpostavljani je pač naro-

čil, kaj je potrebno narediti. Vedeli smo, da delamo za svoje in naše skupno dobro. Velikokrat je bilo potrebno iti iz Šmarce v Mekinje, tudi v dežju in snegu, o kakšnem prevozu takrat ni bilo govora in če je bil dež, si bil pač moker.

V spominu mi ostajajo tudi pota z ročnim vozičkom, ko smo se že preselili na Perovo, od tovarne do železniške postaje. Izdelki so pač morali na železnico, naložili smo voziček in ga dva ali trije vlekli in potiskali po makadamu. Zlasti v času prisilne uprave se mi zdi, da se je ta pripadnost Svilanitu še bolj okrepila, čutili smo, da je naša prihodnost v največji meri odvisna od nas samih. In uspelo nam je.«

Spomini na tista leta so Mariji ostali trdno zapisani in v primerjavi z današnjimi časi ugotavlja velike razlike. Občutek ima, da mnogi ne znajo ceniti to, kar imamo. Od pogojev dela, malice, letnega dopusta in še in še... »Razumljivo je, da je razvoj prinesel višji standard, toda zavedati se moramo tega, kar imamo in to tudi ceniti, ne smemo kar naprej hlatasti za več in boljšim in biti nezadovoljni s tem, kar je,« je ugotavljala Marija ob tem, kar je bilo nekoč in kar je danes.

»Pri delu in v samoupravnih organih je bilo v preteklosti več zavzetosti, bilo pa je tudi vse bolj konkretno, realnejše. V delavskem svetu smo razpravljali o naših planih in rezultatih ter

delu, vedeli smo, kaj hočemo in iskali poti, kako bomo to dosegli. Danes pa so razprave preveč načelne, zdi se mi, da se vsebina kar razvodeni in da so sestanki skoraj sami sebi namen, ljudje pa o tem kar nekam apatični. To mislim, da ni dobro in da zato tudi ne more biti dobrih rezultatov. In pogoji za delo in poslovanje se tako hitro spreminjajo, da človek temu komaj sledi. Pogoji bi morali biti za vse enaki in imeti osnovo v delu.«

Ko se pogovarjava o delu in pogojih dela v naši družbi, se začne pogovor tudi o njenem delu prodajnega referenta, o njenem delu v pisarni, o neprestanem zvonjenju telefona, želji, da kupcu ustrežeš, da želiš in zahtevaš, da je tisto, kar je bilo obljubljen, tudi poslano. Marija pravi: »Vem, da sem bila sitna in da so me imeli za sit-

Tov. Škapin Marija je zaposlena v DO Svilanit 33 let, od tega na delovnem mestu komercialist za prodajo brisač že 21 let. V času svojega dela se je izkazala kot vestna in marljiva delavka in je s svojim osebnim prizadevanjem dosegla natančnost in ažurnost poslovanja tako, da so kupci proizvodov naše DO v celoti zadovoljni.

Zaradi tega je tov. Škapin Marija pri vseh kupcih dobro znana in uživa pri njih neprecenljiv ugled, s čimer veliko prispeva tudi k ugledu Svilanita na domačem trgu.

no n zoprno Marijo, malo pa jih je razmišljalo o tem, da sem mnoge kritike slišala zaradi napak drugih in da kupca ne moreš zavriniti, ker smo od njega odvisni. V tovarni se s sodelavci lahko tudi skregaš, pa delo ne bo trpelo zato, s kupcem pa to ne moreš. Zvestoba in poštenost pa se najlepše pokaže v težkih časih. In ob odhodu v pokoj sem doživela nekaj zelo lepih trenutkov, ko sem čutila, da je vez med menoj in sodelavci pri trgovskih organizacijah z leti postala več kot samo poslovni odnos in da bodo mnoge vezi tudi po mojem odhodu ostale.«

Marija še ni izpolnila pogojev za polno delovno dobo, pa se je kljub temu upokojila. Pravi, da se je odločila, storila in da ji za to ni žal. »Svoje osebne potrebe bom tudi ob pokojnini lahko izpolnila. Čutila sem, da je čas, da se delo prepusti mlajšim. Zelo mi je žal, da danes nimajo vsi mladi možnosti za takojšnjo zaposlitev, po končani šoli ali ko doštudirajo. To je breme za starše in otroke, še večja pa je škoda pri mladih, ker si ne morejo pridobiti izkušenj. Brezdelje jih kvari in že v tako slabših pogojih življenja za mlade mislim, da je to škoda, ki se nam bo še krepko maščevala. Odšla sem v pokoj, počutim se dobro in uživam ob delu doma, na vrtu, v rekreaciji. Komaj čakam, da se upokoji še mož in mislim, da nama bo potem še lepše, samo da bova zdrava.«

Pogovor sva nadaljevala o življenju v Kamniku, kaj smo in kaj bi še lahko, pa nismo storili. Moti jo, da Kamniški stari grad sameva in propada. Včasih je bil obiskan in če bi bil primerno urejen, tudi danes v času množične rekreacije ne bi bil zapuščen.

»V gostinstvu v Kamniku manjka »duše«, Planinka in Malograjski še zdaleč nista več tisto, kar sta bila. Privatne gostilne pa lahko uspevajo, torej možnosti so, nekaj je narobe v ljudeh in ne v pogojih. V Kamniku ima človek včasih občutek, da se za vsako stvar najde nekaj ljudi, ki delajo proti. Domžale niso tako daleč, pa je razlika ogromna. Žalostno je, da Kamnik s precej industrije ne more urediti veleblagovnice in denar naših delavcev odhaja že vrsto let v Domžale, Kranj in Ljubljano. Škoda!« V razmišljanjih o tem, kaj bi v Kamniku lahko bilo, pogovor obrnem spet na Svilanit, kaj misli o tem, kaj naj bi in kaj naj ne bi, tako kot vidi sama danes, ko njena eksistenca od njega ni več odvisna. »Mislim, da delo in stroji v teh časih lahko obdržijo tovarno in ji omogočijo kasnejši razvoj. Stroji so stari in jih bo treba zamenjati. Novi stroji bodo naredili več, čez čas tudi za nove prostore. V teh časih, mislim, da je nespametno graditi. Želela bi, da Svilanit ne bi zašel v težave. Kljub temu, da sem upokojena, želim, da bi tovarna uspešno poslovala. Mislim, da je treba na razvoj, toda odločitev mora biti ob pravem času. Prepričana sem, da bo Svilanitovcem uspelo ostati zdrav kolektiv. V prodaji smo se dobro razumeli in na sodelavce me vežejo lepi spomini. Razumevanje in tovarništvo pa je ob takšnih težjih časih potrebno.«

V besedah je čutiti tople občutke do nekdanjih sodelavcev, besede zahvale za sodelovanje in prirčno slovo ter darilo se ne morejo prenesti na papir, ker ni čutiti odenka toplote glasu zahvale za čas, ki je bil in občutke in misli, ki ostajajo.

Bogo Wiegele

Od aktivne mladinke do družbeno politične delavke

22 let dela v DO – 21 let dela v družbenopolitičnih in samoupravnih organizacijah...

In za vse to: TITOVA PLAKETA Z LISTINO ob 35. obletnici samoupravljanja.

Sonja Uhanova je bila že v šoli aktivna družbeno politična delavka. Vodila je mladinsko organizacijo in kot njena predsednica je bila vključena v družbeno politično delovanje tudi v občinskem merilu.

V Svilanitu so mladinko Sonjo postavili na čelo mladinske organizacije. Polna mladostnih idealov in zavedajoč se velike odgovornosti je to funkcijo opravljala skrbno in vestno. Mladinska organizacija je bila tedaj številčna in vse delovanje mladine se je razvijalo v okviru te organizacije. Bili so kot ena družina. Svoje cilje so videli razločno pred seboj, povsod so nastopali enotno kot eden za dobrobit Svilanita s ciljem zainteresiranosti in pridobiti za ta skupni cilj čim več mladih.

Tesno so sodelovali z mladinskimi organizacijami drugih delovnih organizacij, posebno radi so se srečevali z mladinci Novoteksa. Sonja je kot predsednica mladine zastopala njihove interese v organih samoupravljanja v delovni organizaciji, aktivno je delovala tudi v mladinski organizaciji na nivoju občine.

Sonja je kasneje prevzemala še mnogo odgovornih položajev. Ni se ustrašila velike odgovornosti, ki jih prinesejo s seboj imenovanja za sekretarja ZK v TOZD niti v DO. Vsa leta je bila članica ali predsednica DS TOZD FROTIR ali DS delovne organizacije. Spominja se težkih časov, ko so Svilanit pestile težave in je DS stal večkrat pred sprva na videz nerešljivimi problemi, ki pa so jih z voljo in skupnimi močmi premagovali.

Spominja se, kako se je kot članica DS v splošni akciji za ukinitve nočne dela za ženske borila za uresničitev takšnih predlogov in kako je kas-

neje kot članica istega DS podpirala ravno nasprotno težnje, ker se je zaradi proizvodnje za izvoz pokazala takšna potreba.

Na moje vprašanje, kaj meni o samoupravljanju pri nas v preteklosti, pa tudi v sedanjem trenutku, mi je Sonja pripovedovala približno tako:

Če hočeš delovati na družbenopolitičnem področju, moraš biti fleksibilen, širok, čutiti moraš z delavcem. Delovanje v ozkih okvirih formalizma ne pripelje nikamor. Sonje odgovorne funkcije niso oddaljile od delavca, temveč so vezi med njo in delavci utrdile. Tudi v najtežjih situacijah je znala delavcem obrazložiti stališča in predlagane sklepe zavedajoč se vedno velike odgovornosti ob tem. Zasedovala je izvajanje sklepov in ni ji bilo vseeno, če so nekateri ostali le na papirju.

»Samouprava je zelo dobro zamišljena in beseda sama že pove, kaj naj bi to bilo.« Vendar pa Sonja meni, da je naša samouprava zašla v neko krizno obdobje. Mnoge stvari, določene in opredeljene za našimi zakoni, delavski sveti le še avtomatično potrjujejo, n. pr. potrjevanje zaključnih računov, podpisovanje samoupravnih sporazumov... Delavski odločamo sedaj le še o razporejanju minimalnega dela sredstev. Na razpravah o osebnih dohodkih pa se povsod čutijo osebni interesi. Mnogi delavci – delegati se ob

takšnih prilikah težko vživijo v svojo nalogo – zastopati svojo enoto, sodelavce in gledati na probleme ne samo v ozkih okvirih svoje enote ampak delovne organizacije in širše družbene skupnosti. Vsi bi se morali zavedati, da se moramo boriti za skupne cilje in pri tem ne moremo popustiti ozkim interesom posameznikov. Včasih se premalo zavedamo, kako odgovorno je izbiranje delegatov. Preveč je žal takšnih, ki sprejmejo funkcijo, z njimi pa ne tudi naloge. V problematiko se moraš poglobiti in jo spoznati, saj drugače ne moreš predlagati ukrepov ali

rešitev. Mnogi sestanki so zaradi tega netvorni.

Naše gospodarstvo je preobremenjeno, zato delovnim organizacijam ostaja premalo sredstev. Na to delavec –samoupravljaec ne more vplivati in ne more ničesar spremeniti. Vidi le, da mora delati še naprej na zastarelih strojih, da je oprema dotrajana... Zaradi podobnih problemov pada interes za delo na področju samoupravljanja, delegati se ne udeležujejo sestankov, mnogi prihajajo na sestanke nepripravljeni.

GASILKAM ODPRTA VRATA ZA REPUBLIŠKO TEKMOVANJE

Čestitke in pohvale so namenjene zopet »Svilanitovim« gasilkam, ki so na regijskem tekmovanju v Litiji dosegle prvo mesto in si s tem na stežaj odprle vrata za republiško tekmovanje, ki bo jeseni.

Pri pripravah za regijsko tekmovanje so bile naše gasilke zelo resne, saj so se zavedale, da bo konkurenca večja kot v Kamniku. Od pričakovanih šestih udeleženk iz treh občin, se ekipi iz Domžal nista udeležili, tako da smo pričakovali hud boj le med ekipama Litije in ekipo iz Kamnika.

Zgodaj zjutraj smo se 22. junija zbrali v gasilski shrambi »Svilanit«, da smo še zadnjič pregledali vso opremo, ki smo jo potrebovali za tekmovanje. Ko smo se prepričali, da je vse v redu, smo se odpeljali proti Litiji. Da bi pozabili na tremo, smo se v prijetnem razgovoru kar dobre volje pripeljali do mesta, kjer je prometni znak oznanjal kraj »velikega« dogodka – Litija. Do-

bra volja je nekoliko splahnela ob slabo pripravljenem tekmovalnem prostoru. Pred bazenom, kjer so se sklapljale sesalne cevi, je bil posut leš in bali smo se, da bo prišel med spojke, kar bi seveda hudo oviralo delo. Težavam se je pridružil še blaten teren. Ampak ker so naše punce korajžne, da jim ni para, se niso »pustile« slabim pogojem in so se dobro držale ter dosegle najboljši čas pri vaji z motorno brizgalno.

Pri drugi vaji – raznoternosti – ni šlo vse tako po »maslu«, a ob pogledu na tekmičice, ki so se tudi otepale s težavami, je bila slaba volja brž pregnana. Po končanem tekmovanju smo bili z rezultati tekmovanja zadovoljni in pričakovali smo najugodnejši razplet objave rezultatov. Seveda so naše gasilke ob razglasitvi razočarane, kot rožice, povesile glavice, ko je bila za zmagovalno ekipo proglašena LIBERGA, ekipa SVILANIT pa šele druga.

Ker se nam je rezultat zdel sumljiv, smo na to opozorili regijskega poveljnika, ki je zatrdil, da so rezultati pravilni. Razočarani smo se odpeljali domov, okrepčilo na »Milem vrhu« pa nam je vrnilo drobec židane volje.

Že naslednjega dne pa nas je silno razveselilo obvestilo OZG: »Pri članicah Liberga je bila računsko napaka pri končnem seštevku in odštevku za 100 točk in s tem zamenjava prvega in drugega mesta.«

Računske pomote smo bili seveda zelo veseli, saj nam je prinesla zaslužno prvo mesto.

Zato smelo čestitamo vsem našim članicam in jim želimo, da bi bile tudi na republiškem tekmovanju tako uspešne.

Ostale članice kolektiva pa vabimo, da se nam pridružijo in sodelujejo z nami!

NA POMOČ!

Alojz Golob

Upajmo, da bo Komite za spremembo zakonodaje pripravil kakšne primerne dejavnosti. Kajti samouprava omejena s kopico zakonov, ki jih mora delavec spoštovati, ni več samoupravljajna.

Ko sem nekoč pregledovala poročila o udeležbi na sestankih, sem ugotovila, da je udeležba iz leta v leto slabša. To je zelo neodgovorno, saj se mora delegat zavedati, da je izbran zato, da bo zastopal mnenje širše skupine delavcev in se zato mora udeležiti sestankov. Seveda so takšni neodgovorni delegati v manjšini. Večina se udeležuje sestankov, prihajajo na seje celo delavci iz nočne izmene, ali žene matere, ki si morajo za čas sestankov poiskati dodatno varstvo za otroke . . . »Sama nimam otrok« je povzela besedo Sonja, »in zato sem se tem lažje posvetila družbeno političnemu delu. Dosti svojega prostega časa sem porabila za to in ko se sedaj oziram nazaj na to svoje 21-letno delovanje, mi tega ni žal tudi sedaj ne, ko vidimo, da naš položaj ni rožnat. Mislim, da bi brez tega delovanja bilo življenje prazno.«

»Sonja, katere funkcije pa opravljate sedaj?«

»Na svojo lastno željo imam začasen predah v družbeno političnem delovanju in sem brez kakšnih posebnih zahtev na družbeno političnem področju. Rada bi se bolj intenzivno posvetila svoji stroki, rada bi doštudirala in za to potrebujem veliko časa. Če bo kdaj potrebno, bom še vedno rada delovala na družbeno političnem in samoupravnem področju. Menim pa, da moramo dati čim širše možnosti mladim. Naj se oni uveljavijo in čim bolj tvorno delujejo v našem samoupravnem sistemu.«

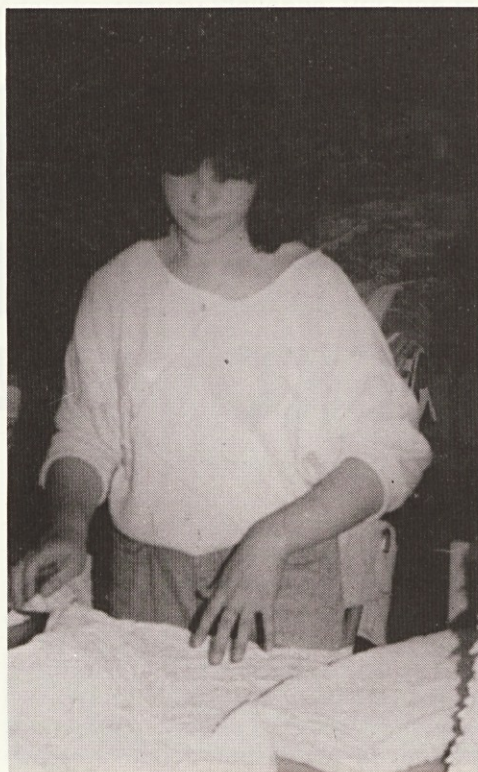
Alenka Doplihar

SO NAGRADE ZA POČITNIŠKO DELO PRENIZKE?

O potrebnem številu učencev in študentov razmišljamo že ob pripravi letnega gospodarskega plana, ko planiramo obseg materialnih stroškov, saj se nagrade oziroma plačilo za opravljena dela za učence in študente pokriva iz teh sredstev. Konkretno števi-

lovno organizacijo pomeni cca 30% prispevkov od nagrade za opravljeno delo. Študentski servis učence obvezno zavaruje za primer nesreče pri delu.

Določanje višine »počitniških« nagrad je v pristojnosti samoupravnih orga-

Sršen Klavdija

Grošelj Miranda

PUMI Izdelava in prodaja kemičnih izdelkov

priporoča kvalitetne izdelke:

LAS GEL

80 ml – utrjevalec pričeske
(220 din)

KAMILICA

60 ml – zaščitni gel za roke
(109 din)

LAS 4-5

komplet za hladno trajno
(390 din)

AFTER SHAVE

gel po britju (260 din)

PUMI

odstranjevalec madežev
(170 din)

PUCELJ France, dipl. ing.
Titov trg 8, Kamnik

lo učencev in študentov, ki jih v poletnih mesecih sprejemamo na delo, pa nam v kadrovske službe sporočijo delovne enote pred letnim dopustom tako, da izbiramo opravilo v mesecu juniju. Z njimi lahko delno nadomestimo delavce, ki odidejo na redni letni dopust. Do nedavnega smo sprejemali učence v delovno organizacijo neposredno; v letu 1984 meseca avgusta pa smo se na zahtevo inšpektorja za delo občine Kamnik odločili za opravljanje počitniškega dela s posredovanjem Študentskega servisa, ki mu za posredovanje plačamo 10% od višine nagrade za opravljeno počitniško delo. Druga možna oblika sprejemanja učencev bi bilo sklepanje pogodbe o delu, za kar nimamo sredstev, ker so leta omejena z družbenim dogovorom; ali sklepanje delovnega razmerja za določen čas, kar za de-

nov delovne organizacije. Do leta 1983 smo imeli določen razpon nagrad glede na dosežen uspeh učencev pri delu s tem, da smo lahko na normiranih delih izplačali nagrado po enakih merilih kot osebni dohodek brez stalnosti, konjunktore in drugih podobnih dodatkov. Zaradi diferenciacije med fizično normiranimi deli in ostalimi deli in nalogami je bil 1984 samoupravnem organu posredovan predlog poenotenja nagrad v odstotkih od osnovnih vrednosti del in nalog, ki so jih učenci opravljali, različno glede na uspešnost pri delu.

Zaradi določene razlike med nagradami za režijsko delo in za delo v proizvodnji je bila dana pobuda, naj se kriteriji za izplačilo nagrad povsem poenotijo. Tako so samoupravni organi dobili predlog, naj se nagrade izplačajo v višini 70% od najnižje plačil-

ne grupe, ki jo izplačujemo s stimulacijo 10% + in 10% – glede na uspeh za vsa dela in naloge, ki jih učenci opravljajo ne glede na to, ali se opravljajo v neposredni proizvodnji ali izven neposredne proizvodnje.

Pa poglejmo, kaj o samem delu med počitnicami in nagradami menijo učenci sami:

SRŠEN Klavdija, je učenka usnjarske šole v Domžalah, obiskuje program IV. stopnje, je pa v mesecu juniju delala na delovnem mestu adjustiranje v šivalnici TOZD Frotir. Delo na adjustiranju brisač se ji ne zdi težko, ima pa občutek, da je količinska norma precej zaostrena, tako da norme ne more doseči. Za visoko normo so po njenem mnenju v veliki meri »krive« delavke same, ker si norme »višajo« same. Pravi, da je delo na adjustiranju včasih monotono, predvsem kadar je

Delo, ki ga opravlja, ocenjuje za precej težko, ker je ob konicah tempo dela zelo hiter; delo se pričinja že zgodaj zjutraj pa tudi precej vroče je v kuhinji. Sama zvrst dela ji je vseh predvsem zaradi tega, ker se delovne operacije dokaj hitro menjajo tako, da delo ni monotono in dolgočasno. Organizacija dela je po njeni oceni v kuhinji dobra, z delavci v obratu se dobro razume. V delo so jo dobro uvedli, zato se je odločila, da bo ostala pri nas kar cele počitnice. Nagrada za delo se ji zdi poprečna in je z njo zadovoljna.

KODRIČ Robert, bo šel v II. letnik srednje elektro šole – obiskuje program V. stopnje.

Na delo pri nas je bil razporejen v enoto vzdrževanja in energetike. Delal je v gradbeni grupi, delo mu je vseh, malo je potožil glede prahu in

vročine. Tovrstno delo bi rajši delal jeseni ali pozimi, ko je hladneje. Organizacija dela v obratu se mu zdi v redu, s sodelavci se je dobro razumel in ima občutek, da je delo pravilno razdeljeno.

V Svilanit bi še prišel delat z željo, da bi opravljal dela iz svoje stroke. Za počitniško delo seje odločil zato, da bi si lahko s prihranki in zaslužkom v Svilanitu nabavil kasetofon.

Nagrada se mu zdi srednje velika, je pa čital, da nekatere delovne organizacije bolje nagrajujejo počitniško delo.

Tako menijo nekateri učenci, žal pa se nismo mogli pogovoriti z nekaterimi učenci, ki so z delom predčasno prenehali, ker je po njihovem mnenju nagrada v višini cca 110,00 din na uro prenzika.

Alojz Jerman

Kodrič Robert

potrebno zložiti večje količine enakih artiklov. Klavdija je pomagala tudi pri odpremi metražnega blaga, kar ocenjuje, da je precej težje od adjustiranja. Delo ji je več in zato bi še rada delala pri nas.

Nagrade za počitniško delo se ji zdijo prenzike. Ima občutek, da druge organizacije bolje nagrajujejo počitniško delo. Drugo leto bi rada spet prišla na delo v našo delovno organizacijo, vendar pričakuje in upa, da bodo nagrade za delo vsaj nekoliko večje.

GROŠELJ Miranda obiskuje srednjo agroživilsko šolo v Kamniku; med letošnjimi počitnicami se je odločila, da bi delala v naši delovni organizaciji. Res je bila razporejena na dela v obrat družbene prehrane, kjer dobro opravlja dela. Za delo se je odločila zaradi zaslužka in da koristno izpolni čas, saj pravi, da bi bilo doma celo obdobje počitnic preveč dolgočasno.

NAŠA SODELAVCA NA MEMORIALU FRANCA LESKOVŠKA-LUKE

Letos so se že devetič srečali kovinarji Slovenije na svojem delovnem srečanju, ki se je lansko leto, ko je bilo srečanje organizirano v Kamniku, poimenovalo v Memorial Franca Leskovška-Luke, revolucionarja kovinarja, ki je bil tudi častni občan Kamnika. Tokrat je bilo srečanje organizirano v središču Saleške doline, v Titovem Velenju in tega sta se udeležila tudi naša sodelavca tov. Pipan Milan in Lipovšek Danilo.

Da bi kaj več zvedela o njenem sodelovanju na tem delovnem srečanju, o namenu organizacije le-tega kot tudi o poteku samem, sem ju povabila na razgovor, kateremu sta se rade volje odzvala.

Naj vam najprej predstavim naša »fanta« iz delovne enote vzdrževanje in energetika: Pipan Milan že 10 let opravlja svoj poklic, od tega največ v DO Titan. pred štirimi leti se mu je ponudila prilika, da se zaposli v naši delovni organizaciji, vložil je prošnjo in bil tudi sprejet na dela in naloge strugarja, katera tudi ves ta čas opravlja. Lipovšek Danilo pa je v Svilanit prišel še kot vajenec, se tu izučil ter se po končani odslužitvi vojaškega roka 1979 redno zaposlil kot ključavničar, po opravljenem tečaju za varjenje pa od 1980. leta opravlja dela in naloge varilca.

Ko sem ju hitela spraševati, kako je bilo v Titovem Velenju, sta me pouči-

la, da »vsakdo« ne more sodelovati na republiškem tekmovanju kovinarjev, pač pa po občinah in regijah pred tem potekajo izbirna tekmovanja. Tekmovanje kovinarjev obljublanske regije, ki vključuje občine Domžale, Kamnik, Vrhniko, Grosuplje, Ribnico in Litijo, je bilo letos organizirano 8. junija v Domžalah in Kamniku. Na tem tekmovanju sta Milan in Danilo doseгла prvi mesti v svoji stroki in si s tem priborila priznanje, pokal in udeležbo na republiškem tekmovanju. Sicer pa Milan in Danilo nista novince na regijskih srečanjih kovinarjev, saj je Danilo letos sodeloval že tretjič, Milan pa drugič.

»Na ta tekmovanja se prijavljamo iz naše delovne organizacije samo midva in Preglov Miha, ki pa je imel letos smolo, saj je dosegel 4. mesto, kar je bilo premalo za udeležbo na republiškem tekmovanju,« pripovedujeta. Pojasnjujeta, da je podobno tudi v drugih delovnih organizacijah, saj se srečujejo na teh srečanjih eni in isti tekmovalci, tako da se med seboj že kar dobro poznajo. Še zlasti so se spoprijatelji s poklicnimi tovariši iz Ribnice, kjer bo prihodnje leto tudi izbirno tekmovanje. Na doseženi uspeh sta bila Milan in Danilo silno ponosna, saj jima prvo mesto pomeni potrditev samega sebe, da res nekaj veljata v svoji stroki. »Pretekla leta so prva mesta zasedali večinoma delavci iz Tita-

na, le Mihi je enkrat uspelo osvojiti prvo mesto v rezkanju, letos pa smo naše konkurente le uspeli potisniti stopničko nižje,« mi razlagata. Poudarjata, da so takšna delovna srečanja tudi priložnost za izmenjavo delovnih izkušenj in znanja.

Karavana 18 najboljših kovinarjev obljublanske regije je 26. junija odpotovala proti Titovemu Velenju, kjer so jih pristrčno sprejeli. Po nastanitvi v internatih in domovih je dan minil predvsem v spoznavanju in pogovoru z ostalimi udeleženci srečanja. Zbralo se je preko 300 najboljših kovinarjev Slovenije, poleg tega pa še številni spremljevalci, družbenopolitični delavci in ocenjevalne komisije, katerih naloga je bila, da je tekmovanje potekalo po vseh pravilih.

Naslednji dan je bil sprejem udeležencev v Centru srednjih šol, kjer je

napeto vzdušje, saj se je bližal teoretični del tekmovanja. »Gradivo za teoretični del smo prejeli že po pošti domov, vendar pa je bilo tako obsežno, da bi potreboval najmanj sedem dni, če bi ga hotel prebrati,« nekako v opravičilo pove Milan, ki ga je očitno prevelik zalogaj papirja odvrnil od misli, da bi ga pregledal. Danilo pa si je le vzel toliko časa, da ga je »na hitro« prelistal. Na vprašanja s področja stroke in varstva pri delu sta naša fanta še kar v redu odgovarjala, le samoupravljanje . . . to pa je tako zapleteno in drugačno kot v praksi.

Ko je bil prvi del preizkusa znanja za tekmovalce, se je kmalu z Internationalo, ki jo je zapel mešani pevski zbor Gorenje, v Domu kulture začela otvoritvena slovesnost 9. delovnega srečanja kovinarjev Slovenije. Prisotne je pozdravil predsednik organizacijske-

bilo potrebno spočiti in se tudi psihično pripraviti nanj. Pripravljen je bil razpored tekmovalcev po delovnih organizacijah in tudi časovna razporeditev. Danilo pravi, da pri tem ni imel sreče, saj je moral svoje strokovno znanje prvi dokazati. »Okrog mene je bilo polno gledalcev in sodnikov, zato sem imel tremo in so živčki kar dobro delali,« se smeje spominja svojega nastopa. »Na takšnih tekmovanjih je zelo pomembno, da si zbran, saj lahko v hipu nepazljivosti narediš napako, ki se je ne da popraviti in se lahko kar posloviš od nadaljnega tekmovanja. Ni tako kot v tovarni, ko lahko vzameš drug kos materiala in ga obdeláš. Kako je delo opravljeno, je v precejšnji meri odvisno tudi od razpoloženja, saj vsak dan ne gre enako dobro od rok. To kažejo tudi rezultati s tekmovanja, saj so bili nekateri zelo dobri kovinarji, ki so prejšnja leta posegali po prvih mestih, letos slabo uvrščeni,« pripovedujeta Milan in Danilo, ki sta se solidno uvrstila v prvo polovico tekmovalcev. Milan je zasedel 11. mesto od 28 nastopajočih, Danilo pa je po praktičnem delu zaradi že omenjenih razlogov zdrsnil z 10. na 13. mesto.

Po končanem praktičnem delu tekmovanja je bilo poskrbljeno za pestro kulturno in družabno srečanje tja do 24. ure. Zadnji dan bivanja so si udeleženci lahko ogledali razstavo tekmovalnih izdelkov in zanimivosti mesta samega, na slavnostnem zaključku memoriala pa so podelili priznanja najboljšim tekmovalcem.

Tako je končano še eno tekmovalno delovno srečanje kovinarjev, ki je obogatilo tekmovalce z novimi izkušnjami, katere bodo lahko vnesli v svoje vsakdanje delo in jim bodo služile za doseganje boljših delovnih uspehov. Milan in Danilo se bosta teh srečanj še udeleževala. Na uho sta mi šepnila, da bi rada sodelovala na zveznem tekmovanju kovinarjev, za kar pa se je potrebno še bolj pripraviti, pa tudi malo več zanimanja in spodbude s strani neposrednih vodij dela in delovne organizacije kot celote bi jima bilo dobrodošlo. Do sedaj sta bila prepuščena sama sebi in sta sama poskrbela za pravočasno prijavo na tekmovanje in tudi odobritev dopusta.

Prvo mesto na regijskem tekmovanju je gotovo veliko priznanje za tekmovalca, delovno organizacijo in za vodje dela, ki so mu dali možnost in strokovno znanje, da je postal dober delavec. Prav bi bilo, da bi delovna tekmovanja in dosežke bolj cenili, saj so vrednostno višji kot tisti v športu ali kje drugje. Mislim, da se zato ne bi bilo odveč spomniti naših prizadevnih tekmovalcev v obliki majhnih simboličnih nagrad ali vsaj z morebitnim priznanjem.

Senožetnik Mija

Pipan Milan

Lipovšek Danilo

bila razstava inovacij kovinarjev Slovenije pod geslom »To smo naredili mi, slovenski kovinarji«.

Razstava je bila pestra in bogata, saj so bile prikazane največje storitve domačih inovatorjev – kovinarskih delavcev Slovenije in si jo je ogledalo precejšnje število tekmovalcev in drugih gostov, med njimi tudi predsednik slovenskih sindikatov tov. Marjan Orožen.

Poleg razstave inovacij so si udeleženci srečanja lahko ogledali tudi razstavo likovnih del slovenskih kovinarjev, na kateri so delavci različnih poklicev in iz raznih delovnih organizacij kovinarske stroke širom Slovenije predstavljali svoje dosežke na likovnem področju.

Po sprejemu so si udeleženci ogledali organizacije združenega dela v Titovem Velenju in delovna – tekmovalna mesta. Med tekmovalci je že vladalo

ga odbora tov. Ivan Kramer, ki je med drugim poudaril, da delovna srečanja kovinarjev postajajo sestavni del celotnih naporov naše družbe za uresničitev ciljev in nalog, ki smo si jih zastavili, kajti smo v času, ko smo primorani usmerjati vse naše sile v borbo za večjo produktivnost, večji dohodek in boljše gospodarjenje. Pozdravna govora sta imela tudi predsednik skupščine občine Velenje in predsednik sveta ZSS Velenje, ki sta vsem tekmovalcem, organizatorjem in gostom izrekla dobrodošlico v mestu, ki ima kovinarsko dejavnost zelo razvito. Poudarila sta tudi pomen takšnih srečanj, ki jih povezujejo delo, znanje in tovarištvo. Vsem udeležencem sta zaželela prijetno bivanje, tekmovalcem pa veliko uspeha v preizkusu znanja in sposobnosti.

Naslednji dan je bil predviden za praktični del tekmovanja, zato se je

Bodica

Kako je sindikat oživel, zaživel, izpolnil želje in izpraznil žepe delavcem neke delovne organizacije

Prizorišče dogajanja: neka neimenovana delovna organizacija

Igralke in igralci: neimenovani delavci in delavke, katerim so zadnje podražitve popolnoma izpraznile žepe, denarnice, hranilne knjižice in tekoče račune

Čas dogajanja: obdobje bližanja 80% inflaciji (uradni!?)

Tema: »Navali narod na sindikalne prodaje in razprodaje«

V enem izmed delovnih obratov sledimo pogovoru dveh delavcev.

Delavec A: »Ti, v sosednji fabriki so pa res klase. Delavcem so zrihtali kolesa in to celo na kredit. Vidiš, to se ravi, da sindikat nekaj dela. Nam delavcem je treba pomagat, ne pa samo prazno slamo mlāt't.«

Delavec B: »Jaz imam doma cel cirkus. Jeseni sem si kupil dirkalno kolo, da bi mal' športaril, pa še mal' z dobrim izgovorom v oštarijo zavil. Zdej pa so babe čist ponorele, ko so tist' člank v Kamniškem občanu prebrale. Moja mi že nekaj dni ne da gmaha in ga moram kup't še njej. Problem pa je v tem, da nimam dovolj denarja. Tist'ga kupčoka, ki ga imam pa za nov avto našparan'ga, pa tud' ne bom zaradi babe načel. Ti, a misliš, da bi bilo fajn, če bi midva poklicala nš'ga glavn'ga sindikalista in ga po-barala, če si misli kaj sosednjo fabriko za vzor vzet'«.

Delavca A in B stisneta glavi skupaj in pričneta z izdelavo strateškega načrta, kako prepričati sindikalnega predsednika, da bi tudi v naši delovni organizaciji »zrihtal kolesa na puf«. Toda, glej ga zlomka, tudi po glavi sindikalnega predsednika se že dalj časa motajo enake misli, ki mu ne dajo miru ne podnevi in ne ponoči. Spomni se na tov. VIP-a in zavrti telefon. Vljudne besede, prošnje in zahvale so potovale po telefonski žici na ušesa tega uglednega tovariša, ki menda lahko »zrihta kolesa na puf«.

Medtem pa naša dva delavca še vedno kujeta načrt. Končno se delavec B opogumi in zavrti telefon. »Dober dan, tovarišica.

Oprostite, ker vas motim. Vem, da imate veliko dela. Toda vseeno bi vas prosil, da mi posvetite minutko svojega dragocenega časa. Tukaj v naši delovni sredini so delavci izrazili željo, da bi tudi v našem podjetju poskusili dobiti kolesa na kredit. Veste, jaz ne prosim zase, ker ga že imam. Prenašam vam samo mnenje »baze«. Še enkrat hvala, ker ste me poslušala in na svidenje.«

Delavec B odloži slušalko in si veselo pomane roke. K njemu pristopi delavec A in ga povpraša po rezultatih pogovora. Delavec B ponosno dvigne glavo in zarenči: »Zdaj sem jim pa povedal vse kar jim gre. Babi je kar sapo zapiralo. Boš videl, če sedaj ne bo zrihtala ne bo nikoli. Samo meni se imate zahvalit za vse.« In še in še se je tolkel po prsih naš delavec. Okrog njega se je zbrala velika gruča ostalih delavcev, ki so poslušali z odprtimi usti. Junak dneva, ni kaj!

Tako je naš sindikat oživel.

Ob istem času mimo vratarja hiti sindikalna predsednica. V mislih se že pripravlja na sestanek s tov. VIP-om, da bi se dokončno dogovorila o nakupu koles. Joj, če bi delavci vedeli, kolikokrat je že zavrtela telefon, prepričevala, prosila in rotila tega tovariša, naj dokončno nekaj ukrene. Ima pa tudi že dovolj izkušenj, da ve, da so take sindikalne prodaje lahko tudi nakupi »mačka v žaklju«. Delovne organizacije želijo prodati nekvalitetno blago in ga največkrat podtaknejo sindikatom.

Na vso srečo je pogovor s tov. VIP-om obrodil sadove. Že naslednji dan so v tovarniškem glasilu objavili vest o nakupu koles vseh vrst na kredit. Glasilo je v hipu razgrabljeno. V telefonski centrali prihaja do velikih obremenitev in skoraj do »k... šlusa«, saj vsi kličejo tovarišico predsednico in naročajo kolesa. Pri naročanju vsi spoštujejo načelo »vsa zlahta bližnja in daljna na kolo za zdravo telo«. Med naročniki so tudi taki, ki želijo nabaviti celo po tri kolesa. Nihče pa ni pomislil, da bo potrebno v naslednjih mesecih napolniti prazne želodčke, plačati kup položnic, preživeti

dopust na morju, nakupiti šolske potrebščine in pokriti še cel kup drugih izdatkov.

Tako je naš sindikat ne samo oživel, ampak tudi zaživel.

Ko poide začetna koledarsko-nakupovalna mrzlica, v nekem drugem obratu sledimo pogovoru dveh delavk.

Delavka A: »Popolnoma sem obupana. Včeraj se mi je dokončno pokvaril pralni stroj. Ubogi revež je držal kar petnajst let. Le kako si bom kupila novega, saj menda ta stane skoraj devet starih milijonov.«

Delavka D: »Ja, to pa je res hudo. Pri takšnem življenjskem tempu kot je sedaj, si res ne moreš privoščiti ročnega pranja. Imam idejo, Kaj, če bi poklicali našo predsednico sindikata in jo po-barali, če misli kaj na nas uboge delavce. Lahko bi nam zrihtala nakup takih in podobnih predmetov na kredit, pa brez pologa seveda.«

In glej ga, šmenta! Delavki stisneta skupaj glavi in dogodki se naprej zavrtijo po že ustaljenem postopku. Telefon, razgovori in potem zopet zbiranje v gruče in občudovanje pogumnih delavk, s pomočjo katerih bomo lahko nakupovali vso vrsto bele tehnike na kredit, pa brez pologa seveda.

V drugem obratu pa tovarišica predsednica zaskrbljeno zre v popisan list papirja. Spet ponudba za nov ugoden nakup na kredit. »Že, že, prodaja na kredit, vendar ne po novih ampak po starih cenah. Mi smo pa verjeli, da bodo delovne organizacije spustile cene na februarско raven. Zdaj pa vidim, da so že na jesenski ravni letošnjega leta,« bolj sebi kot pa sodelavki dopoveduje naša predsednica.

Na sosednji mizi ponovno zazvoni telefon. Spet poziv za predsednico. Tokrat urgenco iz oddelka za obračun OD, kjer si delavci dobesedno podajajo kljuko in vsi naenkrat hočejo imeti potrjeno o osebnem dohodku. Med njimi je tudi vrsta takih, ki imajo zasedeno že več kot eno tretjino osebnega dohodka.

Tako je naš sindikat ne samo oživel in ne samo zaživel, ampak izpraznil žepe tudi našim delavcem.

Upokojili so se

Od tedaj je minilo 35 let

Sredi vročih, poletnih dni se je od delovne organizacije »Svilanit« po 35 letih dela poslovila LAZAR Anica, odpremnik metraže v plemenitilnici. Vesela in nasmejana je dejala »adijo« svojemu dolgoletnemu delu in se vsa posvetila vnukinji, ki jo je še pred dnevi spremljala s kolesom, ko je Anica urejala še nekatere stvari za »penzion«.

Kot 15-letno dekle je kot tkalka doživela svoj krst v »Svilanitu« leta 1950, ko je še precej sedanjih »Svilanitovcev« jokalo v plenica. Pogumno in odločno je prenašala vsa tista težka leta negotovosti, ki so jih pisala leta prisilne uprave ter razvoja tovarne.

Ko so bile težave že v glavnem mimo in so se Svilanitu že pisali svetlejši časi, se je Anica preizkusila z novim delom: striženje frotirja je bila njena naloga, dolga celih 12 let. Leta 1980 je Anica postala odpremnik metraže, kar je bila vse do zadnjega delovnega dne.

Ni je besede, ki bi odtehtala njen 35-letni delovni prispevek Svilanitu. Zato naj naš hvala ob njenem odhodu v pokoj ne izzveni preskromno, v zadovoljstvo pa naj ji bo, da je zapisana v tisto knjigo, kjer imena dolgoletnih sodelavcev ne bodo nikoli pozabljena.

Anici želimo vse, kar si sama želi naslednjih »50 let«, predvsem pa zdravja, da bo uživala sadove svojega dela.

Tušar Mile

Tonetu ne bo dolgčas

Dan je podoben dnevu, tečejo tedni, meseci, leta, vendar pa človek nehoti pozabi na normalni vsakdan in niti ne pomisli na to, da se po takem ritmu življenja nenadoma sreča z resnico, ki je za nekatere srečen trenutek – za druge pa morda malce težko slovo – odhod v pokoj in s tem se v mnogočem spremeni vsakdanje življenje.

Tudi za našega dolgoletnega sodelavca tov. Antona Trebušaka je prišel ta dan, ko smo se uradno poslovili od njega, tako delovna organizacija, kakor tudi sodelavci in prijatelji, s katerimi je pri opravljanju delovnih dolžnosti delil dobro in slabo v vseh mogočih vremenskih pogojih, saj delo v skladišču surovin zahteva človeka, ki ga ne sme presenetiti niti slabo vreme, ne delo preko rednega časa, ali celo delo v prostih sobotah.

Tov. Anton Trebušek, ali kakor smo mu po domače dejali »Matičkov Tone«, je preži-

In še eden izmed resničnih dogodkov, ki se je zgodil na tako imenovani »MARIJA GELD« dan.

Zgodil se je nekaj trenutkov po tistem, ko so se izobesile plačilne liste. Vrata pisarne so zahreščale pod pritiskom mojega nekoliko preobilnega sodelavca. »Ti,« zavpije z gromkim glasom, da se mi kar stemni pred očmi, »a ti misliš, da bom jaz za tak denar hodil na šiht. Saj ste čisto znoreli. Namesto da bi vsak mesec dobil nekaj več, pa dojam vedno manj.«

Pritisk je mojemu sodelavcu nevarno naraščal, tako da sem se resnično ustrašila za njegovo zdravje. Nekako ga mi je le uspelo pomiriti. Skupaj sva si ogledala plačilno kuverto in dragi moji, kaj mislite, da ugotoviva? Moj preljubi jeznoriti sodelavec si je privoščil sindikalno prodajo na kredit. Posledica pa seveda je, da je potrebno nabavljeno blago tudi plačati.

Pa še doživljaj oziroma ena izkušnja več pisca tega članka.

Sem pač med tistimi, ki so navdušeni nad sindikalnimi prodajami. Tokrat sem si predstavljala, kako dan in noč sedim za ši-

bočini je bil enak tip šivalnega stroja za polovico cenejši, če pa sem odštela še obresti za posojilo, je bil pa skoraj še enkrat cenejši. Moje sanje, da bom postala super šivilja, so se razpršile v nič. Zavrtela sem telefon in odpovedala naročilo. V sveti jezi sem želela prodajalcu povedati nekaj krepkih. Toda saj on končno opavlja samo svojo delovno dolžnost. Tukaj je spet pristavila svoj piskerček delovna organizacija, ki se je želela znebiti visokih zalog po višjih cenah. Taka je bila torej moja grenka »sindikalno nakupovalna« izkušnja.

»Glej, glej! Kaj pa v tistem kotu tam zopet šepetata naši vrli delavki. Aha, že vem! Toda skrivnosti vam zaenkrat še ne bom izdala. Lahko pa predvidevate, da bo kmalu kakšna sindikalna prodaja. Bliža se nakup ozimnice in tudi nove skrinje je potrebno preizkusiti. Kakšen obilen pušek bi kar prav prišel. Pa tudi za vožnjo na super dikalnih kolesih je potrebno imeti »super športno« oblačilo. Naj živi sindikat in njegove sindikalne prodaje!«

»nesojena sindikalna nakupovalka«

001 PO ČASU	350	8060,00	2424,50	
002 PO UČINKU	850	19574,50	14401,50	
007 POPOLNDAŠKE URE	760	1400,00	1034,50	02 5,08 2475,42
010 LETNI DOPUST	160	3684,50	2722,00	03 0,50 191,54
				04 0,50 191,54
				05 0,50 191,54
015 BOLLNICKA	400			06 0,67 250,67
				07 0,28 400,55
024 KONJUKTURA Z	1900	1451,50	1072,50	08 0,40 153,65
025 USTALJEVOSTI Z	10	341,50	292,50	09 0,40 153,65
027 UČINKOVITOSTI Z		3790,50	2805,00	10 0,35 134,05
				11 0,15 57,46
029 PPEVZO-DKI	150		730,00	12 0,50 191,54
				13 0,90 344,78
107 HLADNA PALICA	150		450,00	14 2,54 4803,89
108 OBCINSKI SARBORIT	20		500,00	15 1,10 421,59
109 CLANITVA SINDIKATA			370,00	16 0,25 87,45
109 LJUBLJANSKE MLEKARNE	SE 6 UBR	2000,00	16 0,25 87,45	17 0,60 229,85
109 LJUBLJANSKE MLEKARNE	SE 0 UBR			
109 KOČNA KARNIK	SE 15 UBR	10920,00		
109 KOČNA KARNIK	SE 2 UBR	7800,00		
109 KOČNA KARNIK	NI 008110	11405,00		
		1760	58308,50	28302,50
		1760	58308,50	28302,50
NETO OD:	28.302,50 din			
DODATKI:	750,00 din			
ODTEGLJAJI:	29.005,00 din			
IZPLAČILO:	47,50 din			

001 PO ČASU	720	17763,00	13123,50	
005 NADIRJE I	160	5921,00	4374,50	
007 POPOLNDAŠKE URE	400	789,50	565,50	02 5,08 1782,56
008 HOVELI URE	160	1973,50	1458,00	03 0,50 156,90
				04 0,50 156,90
015 BOLLNICKA	1040		1554,00	05 0,50 94,14
				06 0,67 210,24
025 USTALJEVOSTI Z	50	1322,50	911,00	07 0,28 400,55
027 UČINKOVITOSTI Z		5610,00	4607,00	08 0,40 123,52
				09 0,60 123,52
107 HLADNA PALICA	90		270,00	10 0,35 109,83
108 OBCINSKI SARBORIT	20		500,00	11 0,15 57,46
109 CLANITVA SINDIKATA			232,50	12 0,50 156,90
109 KOČNA KARNIK	SE 2 UBR	10974,00	13 0,90 344,78	14 2,54 4803,89
109 KOČNA KARNIK	SE 2 UBR	11405,00	14 2,54 4803,89	15 1,10 421,59
109 SVILANIT KARNIK DSS	SE 0 UBR	0617,00	15 1,10 421,59	16 0,25 87,45
109 KOČNA KARNIK	SE 5 UBR	2507,00	16 0,25 87,45	17 0,60 229,85
109 ZAVAROVALNICA REHUS	SE 1 0BR	174,00	17 0,60 229,85	
109 LD KARNIK	SE 64 UBR	65,00		
109 LD KARNIK	SE 78 UBR	65,00		
109 LD KARNIK	SE 52 UBR	130,00		
		1920	31379,50	30730,50
		1920	31379,50	30730,50
NETO OD:	38.730,50 din			
ODTEGLJAJI:	32.312,00 din			
IZPLAČILO:	5.918,50 din			

valnim strojem in šivam. S sodelavko (še bolj goreči pristaš takih in podobnih nakupov) se med prvimi odpraviva na ogled predmetov, katere je možno nabaviti na kredit. Ponudba je bila zelo skromna. Vendar želja, da se čez noč spremenim v super moderno šiviljo, je bila premočna in je premagala tudi izredno visoko ceno Bagatove Višnjice. Naslednji dan pa mi sodelavka sporoči »veselo novico«. V sosednji

Opomba pisca:
Vsaka podobnost z delovno organizacijo Svilanit je zgolj naključna.

Pa še to!
Oglejte si dve izpraznjeni plačilni kuverti, ki sta med drugimi tudi posledici sindikalnih prodaj. Če ne boste verjeli, si nabavite očala z največjo dioptrijo in še enkrat dobro pogledajte.

vel v naši delovni organizaciji lepo število let delovne dobe. Zaposlil se je kot delavec za opravljanje zunanjih del leta 1964, nato pa je bil po dveh mesecih premeščen v skladišče surovin, kjer je napravil izpit za voznika viličarja in od 1. 1. 1971 opravljal to delo. Na tem delovnem mestu je ostal vse do odhoda v pokoj. Vseskozi smo imeli v našem Tonetu delavca, ki je bil pripravljen vsakomur pomagati, pa četudi delo ni spadalo v njegov delokrog.

Kot delavca smo ga vsi poznali kot delovnega tovariša, poštenega značaja in poštene besede, ki lahko včasih zaradi odkrite miselnosti vsebujejo tudi nekaj ostrine, vendar pa v njih ni zlonamernosti, temveč le odkrita miselnost preprostega človeka.

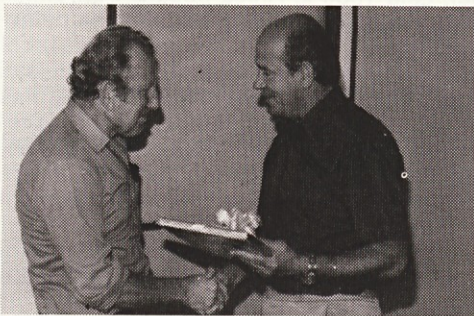
Želja vseh delavcev in prijateljev je ob odhodu našega Toneta v zasluženi pokoj predvsem ta, da bi ga preživel v prijetnem vzdušju v krogu svojih domačih.

Prepričani smo, da dolgega časa ne bo poznal, ker bo obdeloval zemljo, krmil živino, ki mu toliko pomeni, pri tem pa mu bodo pomagali vnuki, ki bodo popestrili in dajali pomen njegovemu nadaljnjemu življenju.

Kadar bo priložnost nanesa na srečanje, nam bo vsem v veselje, da se ob prijetnem klepetu spomnimo na čase, ki smo jih preživeli skupaj.

Novak Maks

Tudi Jože je odšel v pokoj

V življenju se neprestano poslavljamo. Težko nam je, kadar se moramo ločiti od sodelavca, s katerim smo delili dolga leta dobro in slabo.

Dne 31. 7. 1985 se je nabavna služba poslovila od svojega sodelavca Vrankar Jožeta, ki je prebil polnil 25 let v naši delovni organizaciji kot šofer tovornega avtomobila. Kdo bi lahko seštel vse kilometre in stehal celoten tovor, ki ga je Jože zvozil od dobaviteljev za proizvodnjo.

V vseh dolgih letih se mu ni pripetila nobena nesreča. Jožetov vedri značaj in smisel za humor nas je velikokrat spravil v dobro voljo. Tudi svoje nerazpoloženje je pokazal na svojstven način tako, da ni nikogar prizadel. Svoje vozilo je tako vestno vzdrževal, kot da bi bilo resnično njegova lastnina.

Ob slovesu smo opazili, da se je Jože težko poslovil od svoje delovne organizacije, saj je svoje delo opravljal z veseljem in srcem.

Iskreno mu želimo, da bi v zdravju užival svoj zasluženi pokoj in da ne bi pozabil na svojo tovarno, kateri je podaril svoja najlepša leta.

Okorn Tomo

Zamujeno nikoli več pridobljeno

Ko je človek že v sivi davnini spoznal, da se je s svojim razumom povzpел nad vsa živa bitja na zemlji, je pričel razmišljati, kako bi si meril čas. Sprva si je meril čas po dnevu, noči, senci in drugih naravnih znamenjih. Z razvojem človeške družbe se je pokazala potreba po bolj točnem merjenju časa, n.pr. po zvezdah, luni, soncu in raznih črtah v pesku. Po dolgih tisočletjih si je napravil, vodeno, peščeno in sončno uro. Še dandanes človek ni zadovoljen z merilniki časa, saj hoče izmeriti čas na tisočinke sekunde z elektronskimi napravami. V različnih stopnjah družbenega razvoja si je človek hotel podrediti čas in končno je čas obsedel njega, saj je danes odvisen ne le od dneva, ure, minute, temveč od tisočinke sekunde.

Živimo v dobi, ko nam življenjske navade meri čas. Tudi najmlajšim je postal čas neizprosni, če so otroci vezani na varstvo v vrtcih. Čas je tisti, ki nas priganja in hoče od nas vse več in več. Kaj je človeški rod sililo v to, da si je pričel meriti čas? Ta nevidna sila je bilo delo. Čim več je rabil človek dobrin in surovin, več je moral delati in čas ga je kar naprej preganjal. Stari Egipčani so dobro vedeli, kdaj pride tisti čas, ko prične Nil poplavljeni žitna polja in do pričetka poplav so morala biti polja pospravljena. Postali smo ekonomsko odvisni od časa tako v zasebnem kot tudi v družbenem življenju.

Veliko govorimo in pišemo, da v naših delovnih organizacijah premalo izkoristimo delovni čas. V primerjavi z drugimi razvitimi deželami za enoto proizvoda porabimo preveč časa. Tega porabljenega časa pa nam tržišče ne prizna zato, ker je takšen proizvod dražji od enakih drugod, zato takšna delovna organizacija postane nekonkurenčna. Posledice zapravljenega delovnega časa so na dlani. Te so: zaostanek v tehničnem razvoju, stagnacija inve-

sticijske izgradnje, nizki osebni dohodki in nazadnje fizični bankrot. Od časa smo torej življenjsko odvisni, zato bi se moral vsak delavec truditi, da bi čimbolj racionalno izkoristil delovni čas. Kadar smo osebno zainteresirani, se ženemo na vse pretege, da bi čas čimbolj izkoristili. Ko pa delamo za naš skupni interes, se nam največkrat sploh ne mudi. Tega nam ne dovoljuje ekonomski zakon in delovanje tega zakona ne moremo z nobeno silo ustaviti.

Za primer analizirajmo delovno organizacijo Svilanit, kje in kako se izgublja delovni čas. Predpostavljamo, da je v tovarni zaposlenih 800 delavcev. Če v enem letu zamudi vsak le 5 minut, je to 4000 minut ali 66,6 ur. Za teh 5 minut bi bil lahko odsoten z dela en delavec 8,5 delovnih dni. To je samo primerjava, saj zamujanje na delo v večini delovnih organizacij ni tako hudo problematično. Čas, ki po nepotrebem zgoreva, je predvsem čas ob pričetku in zaključku dela. Zanimiv bi bil analitični prikaz izgube časa za malico, osebne potrebe, slaba priprava dela, popravljanje napak, zastoji zaradi nestrokovnih popravil strojev in naprav. Zaradi naštetih vzrokov in še drugih gredo v marsikateri delovni organizaciji v nič težki denarji. Dejansko pa ni škoda samo v tem, da se v naštetih situacijah premalo koristi produktivni delovni čas, temveč vzporedno trošimo brez potrebe še energijo in vodo. Če na primer 600 proizvodnih delavcev ne iskoristi samo ene delovne ure na dan, je to letno 158.400 ur ali 19.800 delovnih dni. Če navedene ure ali dni spremenimo v frotir, ni težko ugotoviti, koliko kilogramov ali metrov frotirja bi bilo stkanega. Pri teh razmišljanjih pridemo do neizpodbitnih dokazov, da s tem, ko zapravljamo čas tja v en dan, zapravljamo tudi denar in standard.

Alojz Konda

Za razvedrilo

Kaj je to?

V BAR ANA R.

NI ŠLA IVA C.

TA KLINAC

N. TERCE

NICA PAL TEL – 50

NOVA HIMNA

(po starem receptu)

*Dajte nam vsakdanji kruh,
poravnajmo dolge
jezike za zobe,
da rešimo se.*

*Dinar se joka,
standard pa stoka.*

*Vse, kar imamo
za cel svet ne damo,
domovina je naša
najboljša paša.*

*Naj himna ostane –
kar takšna kot je,
pri nas bi le treba
bolj – VSI, VSI »pljunit v roke«!*

Štefanič Rozka

Športne
novice

POMISLITE, PREPEDALALE SO ŠESTSTUO KILOMETRU!

Dober dan, naši! Takuo je bluo napisano na majcah skupine oku petnajst žen, ki so se s kolesom – bičikletu parpeljale u saboto, 15. junija u Čedad, kjer so ble sparjete na društvu Ivan Trinko. Dielako use u podjetju Svi-lanit u Kamniku u Sloveniji, pa tiste, ki jih darži kup je ljubezen do športa, do kolesarjenja. Usaka od njih je preuzila z bičikletu vič ku taužent kilometru an use po Sloveniji. Lietos pa so tiele prit med Slovienje u Italijo an na Koroško, u Avstrijo.

U saboto so partile iz Tarsta, šle u Gorico, paršale u Čedad an potle se podale napriej do Bovca. Pomislite, u petih dneh so prepa-dalale šeststuo kilometru!

Do nas s kolesom

Dober dan naši. Takuo je bluo napisano na majcah skupine oku petnajst žen, ki so se s kolesom – bičikletu parpeljale u saboto 15. junija u Čedad, kjer so ble sparjete na društvu Ivan Trinko. Dielako use u podjetju Svi-lanit u Kamniku u Sloveniji, pa tiste, ki jih darži kup je ljubezen do športa, do kolesarjenja. Usaka od njih je preuzila z bičikletu vič ku taužent kilometru an use po Slove-niji.

Lietos pa so tiele prit med Slo-vienje u Italijo an na koroške, u Avstrijo.

U saboto so partile iz Tarsta, šle u Gorico, paršle u Čedad an potle se podale napriej do Bovca. Pomislite, u petih dneh so prepa-dalale šeststuo kilometru!

Novi Matajur

odgovorni urednik:
Izidor Predan
Izdaja in tiska
Trst / Trieste

Fotokompozicija:
Fotocomp Videm
Setimanale - Tednik
Autoriz.: Tribunale di Trieste n. 450

Naročnina - Abbonamento
Letna za Italijo 17.000 lir
Za inozemstvo 27.000 lir
Potniški tekoči račun za Italijo
Conto corrente postale
Novi Matajur Čedad - Cividale
18726331
Za SPB: Ziro račun
50101 - 603 - 45361
«ADIT» DZS, 61000 Ljubljana
Kardeljeva 8/II nad.
Tel.: 222023
Letna naročnina 480 ND
OGLASI: 1 modulo 34 mm x 1 col
Komerzialni L. 13.000 + IVA 18%

Mejdun, Benečani so komaj verjeli veliki novici o še večjem podvigu »Svilanitovih« kolesark; popraskali so se okouli oči, pa je še kar isto pisaluo –

– v Novem Matajurju, tedniku slovenskega mesteca v Italiji– Čedad. Seveda je je bilo za marsikoga neverjetno, da bi se ženske podale na tako nenavadno potovanje na seveda zelo nenavaden način: kar s kolesi!

Naslednji zapis bo pričal o našem popotovanju od Kamnika do Lonjerja pri Trstu, Gorice, Čedad, Bovca, Predela, Trbiža,

Kolesarska ženska »desetina« namreč: šest »domačih« (*Perčičeva Mari* iz drobnih izdelkov; pa ne, da bi bila Mari iz drobnih ... , tam le dela kot krojilka, sicer pa je Mari NAJ ... udeleženka ekipe in si brez nje popotovanja ne moremo predstavljati; *Zoretova Zinka* v šivalnici pridno seštevja in odštevja brisače, nitke in kaj vem kaj še vse, kar vse prinaša delavkam iz šivalnice vsakega dvanajstega plačo, Zinka je najboljša kolesarka in vedno rešuje čast »Svilanitovih« bičikletk; *Leskovčeva Vika*, po stažu še »Svilanitova zelenka«, saj je naša

Pred odhodom ...

... smo zapele našo kolesarsko »Z ritko miga ... «

Beljaka do Celovca, mimo Žitare vasi, Pliberka, Labota in nazaj (v planinski raj) do Kamnika.

Seveda besede niso dovolj, da bi z njimi lahko opisala naša doživetja: kako naj namreč pišem o toplih pozdravih »naših«, pristrčnih stiskih rok, veselih, prijaznih nasmehih, solzah ... A vseeno se bom potrudila delček naših doživetij podeliti z vami in vas seznaniti z našimi spremljevalci popotovanja: potnimi sragami, obupom, srečo, ponosom; potjo, kilometri poti, travniki, polji, gorami, oblaki, soncem, ki ni nikjer tako toplo, kot doma ...

Petek, 14. junij
KAMNIK – Ljubljana – Logatec – Po-
stojna – Lipica Lonjer
124 kilometrov

Oblačno jutro nam ne vliva posebnega poguma, strah nas pa tudi ni! Zbiramo se pred našo tovarno – SVILANIT Kamnik.

Nekaj smo vam še dolžne

najmlajša sodelavka, ki dela v tkalnici frotirja in na karavani prva moč našega ekonomista – **Korošec Mojce**, »žnablček« po kolesarsko, tkalke iz tkalnice frotirja, super kolesarke, ki ji je 14 dni pred odhodom »ušlo«, da je prevozila že celih 30 kilometrov; **Osolinova Nina**, se tudi že vrsto let, dan za dnem podi po tkalnici, pozimi tudi po smučiščih, poleti po igriščih in lužah, skratka o Nini pisati ni kaj, saj jo vsi poznamo: vse zna in vse zmore, zato seveda tudi pri naši kolesarski karavani nikakor ne more manjkati; o meni, šestem priključku, pravih »Sviloritk«, oprostite »Svilanitk«, pa tako ali tako dovolj povedo besede: zagledana v rekreacijo, kolo . . .), seveda pa ne smemo mimo »zunanje okrepitve« (**Katarina** – medicinka, pa ne žoga, ampak tista, ki zna povijati razbita kolena in glave, če je treba se ve, **Marta** – organizatorica prevoza popotne krame, **Miša** – boljša polovica družine Magyar, **Alenka**, Ninina sestra, okoli katere se je najraje sukala naša peta zunanja okrepitev – mehanik Židan, ki ni več samo popravila koles, ampak tudi šivanja, ker ni le Židan ampak tudi žnidar in masiranje, ker je možki in . . .).

Zbiramo se torej pred tovarno, ki odslej ne bo popularna samo po brisačah in kravatih, ampak tudi po brhkih kolesarkah . . . Težko bi našla prave besede za prijetne občutke, ki nas prevzemajo ob pogledu na zajeten šopek simpatizerjev, ki se zbirajo ob tovarniški ograji. Nadvse vspodbuden transparent navijačev iz »šlosarije« nam zbujajo pregrešne misli, da si nekateri zaslužijo poljub . . . Želje našega glavnega, da bi »Svilanitk« dostojno »vozile« po svetu, smo si zapisale za uho, kjer se je že čez nekaj minut znašel nageljček.

Še posnetek, za vsak slučaj, če se ne vrneemo, se zasmejemo v šali in že brcamo proti Mengšu, kjer nam že od daleč maha nekaj simpatizerjev. Pred Hramom Rožice je živahno, verjetno so že pričeli s pripravami za našo vrnitev . . .

Po enournem »izletu« po Ljubljani srečno najdemo staro cesto proti Vrhniki. Za trenutek si oddahnemo, potem pa jo strumno mahujemo v vrhniški klanec, ki ni takšno strašilo, kot smo slišale. Brez težav ga prevozimo; morda tudi zato, ker nas za njim čaka nekaj bolj prijetnega: počitek in malica. Ampak kakšna malica: »Planinka« nam je pripravila LUNCH POCKET ali po naše kar pakete za lačne. Preden jih okupiramo, enoglasno s trikrat HURA pozdravimo gostitelje, ki so ostali doma v Kamniku. Po krepki malici ni težko nadaljevati pot, zato nam postojnske ride ne delajo preglavic; da nam gre še lažje, obujamo desetletja stare spomine na dogodke leta: popotovanje na morje prav po stari cesti. Ko pripeljemo v Lipico, nanje pozabimo; pozabljen je tudi Kamnik in čemerno vreme, saj nas tu božajo topli sončni žarki. Pozdravljajo nas tudi prijatelji iz Lonjerja. Že po dobri uri se s spremljevalci iz zamejstva in kamniškimi kolesarji, ki so se tudi potepali po širnem belem svetu s kolesi, odpravljamo s kolesi proti majhni, rojstni vasi Danila Pertota, stisnjeni v predmestju Trsta. Na ozkih uličicah je vsa vas: mladi in stari mahajo v pozdrav, v marsikaterih očeh se zaiskri solza, mokri okoli oči pa postajamo tudi sami. Z enominutnim molkom počastimo spomin padlim pred spomenikom na vrhu vasi, kamor položimo venec in se med drugim poklonimo tudi Danilovemu očetu.

Opeljemo se proti klubskim prostorom društva Adria. Gostiteljem bi prav lahko podelili deset zvezdic za gostoljubje; knjigi Olimpijski ogenj in dim in Telesna kultura med Slovenci v Italiji, lična priznanja in prekrasen pokal, ki nam ga društvo poklana kot zmagovalkam prve etape našega popotovanja, pa nas končno »zlomijo«. Ne sramujemo se solz, ki se osušijo šele, ko skupaj zapojemo nešteto lepih, starih slovenskih, ki jih gostitelji (roko na srce) bolje znajo od nas. Lep, nepozaben, prisrčen večer se nadaljuje pozno v noč, ko nas prijazni ljudje onkraj meje s kolesi vred zapelejo nazaj v Lipico.

Po takšnem večeru, čeprav smo utrujene in je za nami 130 kilometrov poti, je težko zaspati in pozabiti na prelepo doživetje. Hvala »naši« iz Lonjerja in kmalu zopet DOBER DAN, NAŠI!

Sobota, 15. junij LIPICA – Občine – Devin – Gorica – Krmin – Čedad – Kobarid – Bovec 156 kilometrov

Čeprav smo se od prijaznih gostiteljev iz Lonjerja poslovile že prejšnji večer, jih peščica nadaljuje pot z nami. Spremljajo

nas naprej do Gorice, kamor so nas Goričani povabili na otvoritev praznovanja 90. obletnice ustanovitve Kolesarskega društva Gorica. Čeprav obisk ni bil v načrtih našega popotovanja, povabilo rade sprejmemo. Na prekrasen kulturni dom so Goričani zelo ponosni in pravijo, da bi zamerili naši ženski karavani, če bi popeljala mimo. Dom ne samo da je prelep po izgledu, tudi prostorsko je izredno funkcionalen: velika lepa telovadnica in posebni trim kabineti niso na voljo le Slovincem; v dopoldanskem času prostore koristijo tudi otroci italijanskih šol: zaradi zblizevanja in posredovanja slovenske kulture italijanski mladi . . . Omenjeni prostori so v kleti, v pritličju in etaži pa so večnamenski klubski prostori, ki so zdaj konferenčna dvorana, predavalnica, že čez hip pa živahna plesna dvorana . . . Etažo krasijo prelepi makrameji, kipi in druga umetniška dela, ki se bodo še dograjevala v lepi avli. Harmonično se vklaplja v dvorano, kjer se predvajajo filmi, gledališke predstave – seveda predvsem slovenske, nastopajo pevski zbori . . .

Po krajšem prijetnem razgovoru in okrepčilu že hitimo z našimi spremljevalci proti Čedadu, kjer srečanje zamudimo za debeli dve uri. Jolanda Namor, novinarka in zavedna Slovenka, nas že nestrpno pričakuje

Pred slovenskim kulturnim domom v Gorici s spremljevalci iz Lonjerja

Najlepše nam je bilo, kadar je za nas skrbel naš ekonom – Mojca

v domu najstarejšega Kulturnega slovenskega društva v Benečiji Ivana Trinka, stisnjena v lepem idiličnem mestecu Čedad. Prijeten klepet z gostiteljico nas popelje v preteklo in sedanje razmere življenja Slovencev v Benečiji, nadvse milo pa se nam stori, ko prebiramo »Emigranta« –časnik Zveze beneških izseljencev. Vanj pišejo avtorji prispevkov v narečnem jeziku.

Ob odhodu se gostiteljici zahvalimo za lepe trenutke in ji obljubimo, da se bomo še vrstile. Gostiteljica nam zagotovi, da bo prihodnjic verjela, da pripotuje na obisk karavana kolesark; letos namreč do zadnjega dne ni bila prepričana v to. Šele novica v Primorskem dnevniku, ki je objavil reportažo z našega obiska v Lonjerju, jo je prepričala, da res potujemo po zamejskih krajih, nekaj ur kasneje, pa se je v to prepričala na lastne oči. Zapuščamo Čedad z besedami ustanovitelja društva Ivana Trinka:

»O ti zemlja rodna, zemlja bedna, mala, ki te milost božja, meni v last je dala!«
Zemlja beneška, pozdravljena!

Poslovimo se tudi od spremljevalcev z Lonjerja, vendar brez obljub, da se bomo še vrstile ni šlo. Sicer pa nam niso šle težko z jezika, saj se bomo vedno rade vračale v

prijetno vasico, stisnjeno v predmestje Trsta, v kateri živijo ljudje širokih src in odprtih rok.

Ura je že skoraj štiri popoldne, ko nadaljujemo še kos poti po Italiji. S čim smo se zamerile coprnica nad nami, ne vemo, a skuhale so črne, grozeče oblake. Komaj se še utegnemo skriti pod vetrovke, že se je ulilo in prvič na popotovanju nas dobro namoči dež. Dva dni našega popotovanja je bil silno prijazen, saj nam je pridno pral cesto pred nami. Zdaj je bilo očitno njegove dobrodušnosti konec! Sicer pa nam je po soparnem, sončnem dopoldnevu kar dobrodošel, posebno še, ker se vzpenjamo proti mejnemu prehodu Robiču. Sproti nam hladi vročo kri, da nam ne zavre po žilah, do mejnega prehoda pa že pojenja. V Kobarid pripotujemo v sonce. Krajši postanek pri spomeniku Simona Gregorčiča, nam je dobrodošel pred zadnjim delom poti. Čeprav je pot veličastna, okolica najlepša, je za že utrujene popotnice kar težka. Prekrasni pogled na dolino Soče, prečudovite skalnate obronke nam pomagata premagovati zadnje kilometre pred Bovcem.

V hotelu Kanin dobro poskrbijo za nas; v prijatnem klepetu, ki sledi v večer, je največkrat slišati: BILO JE LEPO, NEPOZABNO TAM ONKRAJ MEJA – Z NAŠIMI!

Po »osvojitvi« Predela smo si zaslužile malico

Deževni pozdrav z Gosposvetskega polja

Nedelja, 16. junij BOVEC – Strmec – Predel – Trbiž – Gijlica – Beljak – Vrba – Hodiše (pri Celovcu) 100 kilometrov

Od prelepega kraja se poslovimo že zgodaj zjutraj. Drobčna skrb zaradi vožnje čez gorski mejni prelaz Predel ni pozabljena niti ob čudoviti naravi, ki nas spremlja. Kot bi trenil, smo v Logu pod Mangartom. Za skrb in strah ni več prostora. Vse misli in moči se z nogami počasi vrtijo v hrib, na nekaterih mestih strm tudi 15%, dolg skoraj 8 kilometrov. Serpentin skoraj ni, da bi si vsaj za trenutek oddahnile. Zinka je na vrhu prva, s Katarino kolo ob kolesu pripeljeva za njo – s pesmijo na ustih: Živela svoboda... Kako je človek srečen, če premaga takšnega gorskega cestnega velikana; ne le srečen, tudi ponosen! Vse tri hitro skočimo v tople trenirke in vetrovke, si pogrejemo želodec s tapravimi arcnijami in pričakamo četrto – Mišo, na zanimivem predilskem spomeniku še iz časa Avstroogrške. Govori se celo, da je tod mimo potoval tudi Napoleon, vendar ne s kolesom! Židane volje pričakamo še vse ostale popotnice, ki jim je v strmeh klancu uspelo celo plesati. Dobri volji in razpoloženju še ne bi bilo kmalu konec, če bi mraz ne zarezal v kosti. Pohitimo še nekaj metrov do mejnega prehoda, kjer prvič in zadnjič naletimo na strogo carinsko kontrolo. Zaradi mraza nam ni dobrodošla in smo na moža postave, ki brska po naši krami, kar jezne. Kmalu se spuščamo proti Trbižu. Pogled nam za trenutek ujame Rabelsko jezero. Hitro prevozimo kratko pot po Italiji, po polurni vožnji po Koroški pa že malicamo. Pred nadaljevanjem poti si še dobro zmasiramo noge in roke. Bogvedi katerič na tem popotovanju se v mislih zahvaljujemo imenitni Križajevi športni popotnici.

Kar odnese nas naprej proti Beljaku; ne najdemo poti za Malošče, zato se peljemo kar skozi Beljak naprej proti Celovcu. Lepa cesta nas žal ni peljala po krajih, skozi katere smo želele potovati. Pripeljemo v idilično turistično mesto Vrbo. Po desnem bregu »kopalnice« Celovca – Vrbskega jezera – počasi napredujemo proti cilju. Doživljamo vrvež in utrip nedeljskega popoldneva. V Hodiše – Dvorec št. 9 ob Vrbskem jezeru prikolesarimo ob napovedani peti uri popoldne. Toplo snidenje s predstavniki Slovenskega športnega društva Celovec nam je dobrodošlo, nič manj pa prijete sobice, v katerih se znajdemo pri domačinih, Slovencih. Sploh je ta večer nekaj posebnega. V domači gostilni prepevamo slovenske pesmi in kmalu prostora za dolgo mizo zmanjka. Med pesmijo in šalami že kujemo načrte za naslednje snidenje, popotovanje, načrti pa v smehu poletijo kar čez »lužo«. Nikoli se ne ve, sploh pa za dekleta, ki so strah pustila doma, s seboj vzele poln nahrbtnik poguma in dobre volje.

Ponedeljek, 17. junij CELOVEC – Žitara vas – Pliberk – La-bot – Vič – Slovenj Gradec 100 kilometrov

Neljubi obiskovalec trka na okna: dež! V drugačnih razmerah bi se ga sicer razveselile, saj ga ni lepšega, kot poslušati pe-

sem dežja v toplih, udobnih posteljah. Te pa smo imeli. Načrte, da s kolesi potujemo v Celovec, spremenimo, po deveti uri pa s primernejšimi voznimi konjički že potujemo proti Celovcu: nekaj z Danilom Prušnikom, predsednikom Slovenskega športnega društva Celovec, ostale pa namesto prtljage v spremljevalnem kombiju.

Drvimo v center mesta, kjer na deželnem radiu Celovec pozdravimo vse Slovence. Pričenjamo z našo slavno himno: »Z ritko miga, z glavco pa pr' gmah ne more bit, tra-la, la, la, la, la, la, la...« Nadaljujemo z opisom in namenom našega popotovanja: ne gre le za kolesarjenje, gre za mnogo več, za stike z ljudmi, Slovenci!

Peljemo se proti Gosposvetskemu polju, kjer si ogledamo slavni prestol in lepo cerkev. Prijetno potepanje po Celovcu pa zaključimo v slovenskem dijaškem domu. Direktor doma nas popelje po vzorno in funkcionalno urejenih prostorih, ki bi bili lahko svetel vzor večini naših. Izročimo jim spominek – domačo lončeno skledo s posvetilom, svoje mesto pa bo zanesljivo našla v vitrinah, kjer hranijo številna priznanja s športnih in kulturnih srečanj. Večina teh spominkov je iz matične domovine – Slovenije.

Dopolodne se je že prevesilo v popoldne in kar težko nam je ob slovesu od Danila Prušnika. V prijetno tolažbo nam je ponovno srečanje v mesecu septembru. Za slovo pomahamo v oko kamere fotoreporterja na eni od ulic Celovca, posnetek z reportažo o nenavadnem kolesarskem obisku pa bo namenjen »našim« na Koroškem.

Urini kazalci so se že debelo potegnili v popoldne, ko brcamo proti Žitari vasi, Pliberku, Labotu. To so kraji, že označeni z dvojezičnimi napisi. Druge jih nismo več opazile. Kar prijetno naš požgečka tam okoli »človeške ur'ce«, njeni kazalci pa nam poženejo kri in noge. Po prelepih krajih, drugače lepih kot turistično atraktivni ob Vrbskem jezeru, uživamo v podobnosti z našimi, domačimi in kot bi trenil mine popoldne. Le nekaj minut imamo še časa za nakup »koristnih« spominkov v Labotu. Pri prestopanju mejnega prehoda v Viču nimamo težav. Tudi naši so kar prijazni, zapletemo se v klepet o našem dolgem popotovanju. Sicer pa, kot smo večkrat med potjo v šali poudarjale, bi imeli cariniki dela čez glavo za kakovostni carinski pregled: kombi je bil prepoln popotniške krame, popotnice, se ve, sama brhka dekleta, pa tudi zanimanja vredna...

Ker nas je že glodala skrb, da bi nam v hotelu Pohorje ne prihranili večerje in domačih postelj, poženemo še zadnje kilometre poti. Prijazni Slovenjgradci k sreči na nas niso pozabili. Vročja juha, imenitni zrezki s tistimi dobrimi gozdnimi sadeži, ki nevedneža lahko spravijo na oni svet, krompir... ah, kaj bi si tega trenutka lahko še bolj želele. Po večerji nas čaka pomembno delo: kar 110-krat moramo sporočiti: **POVSOD JE LEPO, A DOMA JE NAJLEPŠE**, vsem, ki so nam pomagali popeljati se nato prečudovito popotovanje.

Skoraj je že napočil nov dan. Odhajamo v svoje sobe, postelje so tega zadnjega večera nebeško mehke.

Fantje nam prispevka z njihovega kolesarskega popotovanja niso pripravili, a ker smo se na poti srečali, bi po zadovoljnih obrazilih sodeč lahko zapisali, da so se imeli imenitno.

O podvigu Svilanitovih kolesark se je širil glas po širnem svetu

Prejšnji teden so nas obiskale kolesarke iz Kamnika, ki so v petih dneh napravile krožno potovanje pod geslom „Dober dan naši.“ Iz Kamnika proti jugu do Trsta, preko Gorice v Čedad, preko Bovca in Kanalske doline ter Beljaka v Dvorcu pri Hodišah so se vozile, vrnile pa so se preko Celovca in Slovenj Gradca v Kamnik. Na poti je teh 10 kolesark obiskalo tudi slovenske rojake v Čedadu, kjer jih je sprejelo društvo Ivan Trinko, v Dvorcu pa so se srečale z zastopniki Sloven-

ske športne zveze, ki jih je vodila Maja Millionig. Ogledale so si tudi zanimivosti na Koroškem, ki so članice društva „Svila-nit“ iz Kamnika. Edino žensko sklopo podvzema stalno, katere so aktivne pa se vozijo preko celotne Slovenije. Jeseni je načrtovano snidenje na Koroškem.

Ženske enakovredne tudi na kolesih

● **Pile:** Ivana Sivec

V kamniški delovni organizaciji Svilanit so lani sestavili žensko kolesarsko ekipo in to na pobudo Ivane Skamen. Hotela je predvsem dokazati, da tudi ženske veliko zmorejo na kolesih, hkrati pa je moške »poslala« za številne. Pred nedavnim je prva ženska karavana je dosegla prvi večji uspeh: s kolesi je obiskala naše rojake onkraj meje, na Tržaškem, v Beogradu. V naslednjem tednu so se podale pod geslom Dober dan, naši nečiji in na avstrijskem Koroškem. Deset žensk je v petih dneh prevozilo na kolesu 600 km, na poti pa so se podale pod geslom Dober dan, naši izpred hrana Rožice v Mengšu, kjer je bil tudi cilj, so krenile Ivana Skamen, Katarina Rožman, Manja Perčič, Zinka Zore, Nina in Alenka Osolin, Mita Magyar, Vika Leskovec, Marta Stebe in Mojca Korotec, z

Dolga pot za kolesarke

KAMNIK, 15. — Večera jutra ob 9. uri so se na 600 kilometrov dolgo pot izpred tovarne Svilanit v Kamniku odpravile Svilanitove rojake — kolesarke. Pogodne kolesarke bodo na poti pet dni, pri Bovcu. Pot jih je večeraj vodila do Lipice, nato pa skozi Benetico do prekolesarile se pot od Slovenj Gradca. Peti, zadnji dan, bodo kolesarke, ki ga nameravajo v petih dneh opraviti Kamnik — da bo dolg seznanje kar »Dober dan, naši«, pri čemer so se odločile, 18. junija ob 17. uri. Ljubitelji jih lahko pričakate pred Hramom Rož-

PRIMORSKI DNEVNIK — 15. junija

Stekla pobuda Dober dan naši

V okviru pobude Dober dan naši je večeraj prišla v Lonjer skupina okrog 15 kolesarjev in kolesark iz podjetja Svilanit iz Kamnika. Po položitvi venca pred kolesarski padim, je bilo družabno srečanje v prostorih KK Adria. Danes bo spomenik padim, kjer se bo ustavila na sedežu društva I. Trinko. Pot jo bo zatem v Čedad, kjer se bo ustavila na sedežu društva I. Trinko. Pot jo bo zatem peljala v Bovec in v Avstrijo, po ozemlju, kjer prevlada slovenska manjšina

ni niti pa je bil s kombijem tudi serviser Franc Znidar. Ob vrnitvi jih je prijel Mengška godba, slovesen pozdrav v rolicami pa jim je izrekel Božidar Koptar. Posebno pa je bil namenjen Silvo Sink, drugače član ansambla Franca Miheliča in lastnik Rožice, saj se mu je po petih dneh vrnila njegova Katarina. »Boj so bili naporni sprejeti pri naših rojakih kot sama voznja,« so povedale kolesarke razposojene. »Jeseni spet startamo proti Trstu, Čedadu in Celovcu ter prek Slovenj Gradca domov, morda pa se bomo odločile še za daljšo turo. Tako bomo moškim končno zavezale jezike, saj so do sedaj mislili, da so samo oni sposobni hoditi na maratone. Upamo, da ne bomo ostale prva ženska kolesarska karavana v Sloveniji...« (Foto: V. Repanšek)

POČITNIŠKE DROBTINICE

Kajžica v Pineti –
raj za dopustnike

V »koščku« morja

Kdo pravi, da mi je dolgčas, če sonce ni dovolj toplo za kopanje?

Je morje res mokro?

Zmotili ste nas pri pomenku

Veseli in nasmejani (le nekaj ne sodi zraven)

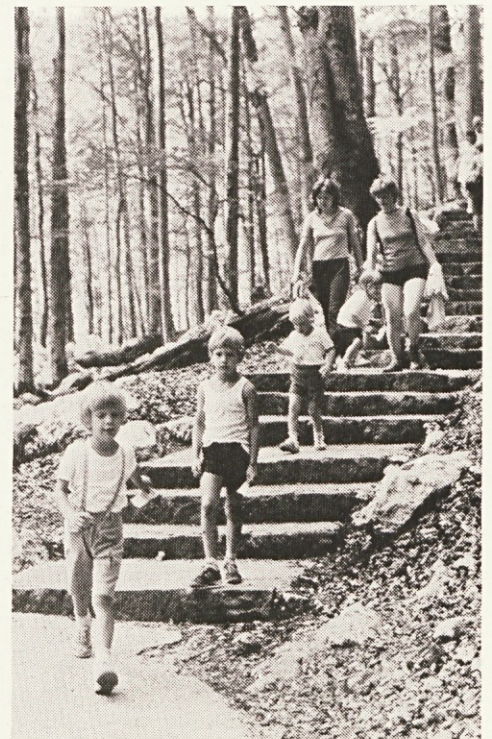
Je to res slap Savica? Joj, kako je lep!

Ni ga lepšega od izleta v naravo

Lep, sončen dan v objemu gora ...

... le prekmalu ga bo konec!

Počitniške
drobtinice

 Svilanit

